új Kéve

A SVÉDORSZÁGI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Tied az ország és a hatalom és a dicsőség

Elértünk a Miatyánk utolsó szavaihoz. Akinek közületek volt hozzá kedve és türelme, két év alatt átgondolhatta velünk a Mesterünktől tanult, a Bibliában kanonikus szövegbe foglalt imádság egymást követő fohászait. Az utolsó mondat nem kérés, hanem rövid záradék: „Mert tied az ország és a hatalom és a dicsőség mindörökké."

Hadd jegyezzem meg először azt, ami a legkevésbé fontos: hogy a Miatyánk mint szöveg a célszerű megszerkesztettség, a végletes tömörség mestermüve. Kezdődik egy rövid megszólítással, ami azonnal elmond minden lényegest a megszólítottról, sőt a megszólított és megszólító viszonyáról is: „Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben". Ez után egyetlen fölösleges szó nélkül felsorolja mindazt, amit kérünk, amit napról napra szükséges kérnünk, amit egyedül őtőle kérhetünk, akit megszólítottunk. Végül jelzi, hogy ennyi volt a mondanivalónk, és mintegy elbúcsúzik.

Ifj. Feszt László illusztrációja

De nemcsak elbúcsúzik: a búcsú szavaiban is kijelentést hordoz. Magvas, súlyos igazságokat ad tudtunkra.

Ezek a szavak tehát szerves részét alkotják a Miatyánknak. Protestáns gyakorlat szerint egyházi alkalmaink és magános áhítataink során megállás és közbeiktatás nélkül „hozzámondjuk" őket az imádság előző mondataihoz. A katolikusoknál ellenben a Miatyánknak pontosan kijelölt helye van a misében, ott a „Szabadíts meg minket a gonosztól" fohásza után folytatódik a szertartás saját (nem a Miatyánkhoz tartozó) szövege, s csak annak néhány mondata után hangzik el a „Mert tied az ország és a hatalom és a dicsőség mindörökké" – a Mesterünktől tanult imádság záradéka. Jeléül annak, hogy az nem csupán berekeszti imádságunkat, vele nem csupán „elköszönünk" Istentől kéréseink elébe terjesztése után: a szövegrésznek önálló tartalma van. Ezt nyilván mi, protestánsok is így gondoljuk, csak másképp juttatjuk kifejezésre.

Már az első, egyszerű nyelvtani viszonyszónak tűnő mert-ben is sajátos értelem rejlik. Mindazt, amit az előzőekben kértünk tőled, Uram, mondja ez az egyszerű szócska, azért épp tőled kértük, mert te isten vagy, pontosabban mert te vagy Isten; mert tied az ország és a hatalom és a dicsőség mindörökké. És akkor ki mástól kérhettük volna?

A „tied az ország" értelme, mindannak a meggondolása után, amit eddig elmélkedéseink során meggondoltunk, eléggé

(Folytatás a 4. oldalon)

Veress Zoltán

IV. évfolyam 6. szám *Stockholm, 1996. december*

TISZTSÉGVISELŐK

Országos felügyelő / Stockholm-i felügyelő
Az Egyháztanács elnöke
VERESS ZOLTÁN
117 69 STOCKHOLM Ekensbergsvägen 110
Tel/Fax +46 – (0)8 – 744 09 91

Országos gondnok / Malmö-i felügyelő
PITLIK PÁLHÁZI KATALIN
211 47 MALMÖ Carl Herslowsgatan 10
Tel +46 – (0)40 – 97 90 29

Tb. Országos felügyelő / Göteborg-i felügyelő
BÉLDY ZOLTÁN
411 29 GÖTEBORG Landalabergen 14
Tel +46 – (0)31 – 20 66 95

Országos jegyző / Sölvesborg-i felügyelő
TÓTH ILDIKÓ
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlsgatan 7/3
Tel/Fax +46 – (0)456 – 140 37

Borås–Jönköping-i felügyelő
SZŰCS KÁLMÁN
504 35 BORÅS Bohusgatan 6
Tel +46 – (0)33 – 12 18 70

Halmstad-i felügyelő
BODONI DÉNES JÁNOS
302 55 HALMSTAD Andersbergsringen 121/7
Tel/Fax +46 – (0)35 – 21 71 09

Helsingborg-i felügyelő
PATAI ERZSÉBET
252 52 HELSINGBORG Kristianstadsgatan 5
Tel +46 – (0)42 – 14 71 51

Katrineholm-i felügyelő
ÁLLÓ RÓZSIKA
643 30 VINGÅKER Parkvägen 23
Tel +46 – (0)151 – 103 01

Ljungby-i felügyelő
MIHÁLYI DÁNIEL
341 37 LJUNGBY Ågårdsvägen 66
Tel +46 – (0)372 – 832 96

Västerås-i felügyelő
REHÓ ISTVÁN
723 51 VÄSTERÅS Glasbägargatan 7
Tel +46 – (0)21– 12 09 91

Központi pénztáros
TÖRÖK ERNŐ
162 46 VÄLLINGBY (STH) Ängsullsvägen 85
Tel +46 – (0)8 – 36 78 57

LELKÉSZ

MOLNÁR-VERESS PÁL
124 73 BANDHAGEN (Stockholm)
Vintrosagatan 17/1
Tel/Fax +46 – (0)8 – 86 36 39

Az alábbi verset ifj. Publik Antal stockholmi testvérünk adta át szerkesztőségünknek. Elmondta, hogy ő a nagyanyjától kapta, mintegy útravalóul, amikor erdélyi szülővárosából elindult Svédországba.

A vers a Miatyánk mondataira épül, azokat mondja el négysoros, rímes szakaszokban. Stílusjegyei arra vallanak, hogy viszonylag gyakorlott verselő írta, aki ha nem volt is jeles költő, hívő ember volt. A szöveg valószínűleg itt-ott romlott is az átmásolások következtében – ugyanis, mint ifj. Publik Antaltól tudjuk, Marosvásárhelyt kézírásos formában járt kézről kézre azokban az években, amikor vallásos versek nemigen kerültek nyomdába.

Miatyánk

Hozzád könyörgöm térdre esve
Hatalmas Isten, reggel, este,
Ó, tarts meg engem szent kegyedben
Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben.

Porszemnyi pályám ha eljárom,
Szent akaratod lesz irányzóm.
Sugalmazz Te végig, örökkön,
Miképp a mennyben, aképp a földön.

A Te nevedet zengi ajkam
Öröm ha ér vagy szörnyű bajban.
Mindenütt, ahol járok-kelek,
Szenteltessék meg a Te neved.

Önts a testembe friss erőt,
Hogy ne járjak tétlen a vész előtt.
Végzéséül kéréseimnek
Mindennap add meg kenyerünket.

Veszély ha közelg, gond ha fenyeget
Ne hagyj el, Isten, engemet.
Nem rettentnek a sorscsapások,
Csak jöjjön el a Te országod.

Mert oly szűk földi vándorlásunk,
Ó, nézd el, ha olykor hibázunk.
Jóságos szemed ha ránk tekint,
Bocsásd meg a mi bűneink.

Te hatalmas Úr, én törpe féreg,
Hatalmadtól ó mit is kérjek?
Ahogy Te bölcsen elhatározod,
Legyen meg a Te szent akaratod.

Szent jóság, ne hagyj el soha,
Vészben, reményem horgonya,
Kivel győzhetnék, ha veled nem?
Ó, ne hagyj minket kísértésben.

Esengve kérünk, szállj szívünkbe,
Légy védőpajzsunk mindörökre,
Óvj meg bennünket minden rossztól
És szabadíts meg a gonosztól.

Örömmel adjuk közre a Miatyánkról szóló elmélkedések utolsó darabjával egy lapszámban a bizonyságtételnek ezt a „népi" dokumentumát. Ugyanakkor felkérjük olvasóinkat, hogy ha véletlenül ismerik a vers eredetét, szerzőjét, netán birtokukban van olyan régebbi egyházi lap vagy egyéb kiadvány, amelyben esetleg megjelent a vers, közöljék szerkesztőségünkkel. Nem egy alakuló legendát akarunk szétfoszlatni, hanem a filológiai igazságot keressük. [ ]

TEKINTETES ES NAGYSÁGOS URAKNAK, VITÉZLŐ NEMES NÉPEKNEK, ISTENFÉLŐ KÖZSÉGNEK, ÉS AZ ISTEN HÁZÁBAN MUNKÁLÓDÓ PRÉDIKÁTOROKNAK, KIK EGÉSZ MAGYAR ORSZÁGBAN ÉS ERDÉLBEN VANNAK. AZ ISTENNEK KEGYELMÉT, ÉS AZ MEGSZENTELÉSNEK LELKÉT, JÉZUS KRISZTUSBAN, KÉVÁNNYA SZÍVE SZERINT.

Ezzel az ajánlással kezdi elöljáró beszédét Károli Gáspár, a Vizsolyban 1590-ben megjelent első teljes magyar nyelvű Biblia fordítója. Az újabb kiadások sajnos nem közlik az előszót, pedig az ritka tömören és pontosan foglalja össze az üdvtörténetet, melynek része az is, hogy Isten gondoskodott az ő igéjének minden nemzetséghez való eljutásáról. Mert az Isten egyaránt minden rendbéli embereket akar üdvözíteni. Minket is. Hálatelt szívvel állapíthatjuk meg, hogy az elmúlt esztendőben rajtunk is megmutatkozott Istennek „jó kedve", kegyelme, amikor továbbra is megengedte igéjét anyanyelvünkön hallgatnunk, s az ő parancsolatja szerint az eljutott minden rendbéli emberekhez egyaránt. Szent lelke által úgy irányította közösségünket és annak vezetőit, hogy régi gondjainkat sikerült nagyrészt megoldani, s a nehézségek idején összefogást és egyet akarást tudtunk tanúsítani. Isten megtartó erejében bízva ím megerősödve és reménnyel telten állunk egy új esztendő küszöbén. Amikor az alábbiakban Károli Gáspár elöljáró beszédének kis részleteit közreadjuk, azzal a hittel tesszük ezt, hogy eleink fáradsága és töredelme, serénysége és szeretete kárba nem vész, hanem inkább az isteni esméret gyümölcsözik mibennünk.

Ezzel a hittel s reménnyel kívánunk híveinknek, lapunk minden olvasójának kegyelemteljes karácsonyt és Isten gazdag áldásában bő, boldog új esztendőt!

Molnár-Veress Pál lelkipásztor
valamint az Új Kéve szerkesztői

Az embernek az ő életében azon kell mesterkedni, hogy megtudván teremtésének és megváltásának végét, arra igyekezzék az mi végre teremtetett és megváltatott.Isten, hogy őtet megesmérnők és néki szolgálnánk, ő maga viszen is minket vakokat és resteket ő magának és az ő jó voltának esmeretire. Azaz ő tanít minket magára, és nem úgy tanít minket mint az vadakat, madarakat, hanem sokkal külömben. Noha az régi pogányok az természetnek világossága által és az teremtés által meggyőzettetvén megesmérték és megvallották hogy az Isten egy, mindazáltal az igaz Istennek esméreti mellől elhajolván, számtalan sok isteneket gondoltak magoknak, és elformáltak Istent embereknek és oktalan állatoknak formájára. Némelyek imádták és tisztelték az Napot, Hóldot, csillagokat, az éltető állatokat, tüzet és vizet, az egeket. Némelyek az négylábú állatokat, madarakat, csúszó mászó állatokat. Kik noha sok isteneket imádtak, de azért Isten nélkül valók voltak.Annakokáért hogy Isten az embert az ő esméretire vonhatná, az ő szentséges száját megnyitván, ő maga szólott és tett bizonságot ez világnak ő maga felől. Mivelhogy az emberek természet szerint feledékenyek, akarta hogy bizonságtétele írásba foglaltatnék, hogy az inkább megmaradna. Mindazáltal végezetre az Mózesnek parantsollya Isten hogy mindeneket megírna. Az Mózes után is voltak sok Próphéták, kik nem csak szóval tanították, hanem Istennek akarattyából megírták tanításokat. Ezek pedig az könyvek, mellyeket egy szóval Bibliának nevezünk. Végezetre azért mikor mégis az Isten nyilvábban akarná magát kijelenteni, hogy az emberek is őtet nyilvábban esmérnék, az ő maga egyszülött fiát öltözteté testbe, szent Fiát ez világra elbotsátván, azáltal nékünk mindeneket megjelentett. Ki nem csak megjelentett nékünk mindeneket, hanem az ő választott szolgáit is szent lélekkel felékesítvén, mind ez világra kibocsáta, kik az ő mestereknek parantsolattya szerint ez világot betöltötték az Evangeliommal és Krisztusnak jó illattyával. Azután az mit prédikállottak megírták mind és az ő utánok valóknak hadták. Isten azt is akarja, hogy az ó és új Testamentum könyvei minden nemzetségnek nyelvén legyenek, és azokat olvassák, hányják vessék mindenek, szegények, gazdagok, kitsinek,nagyok, férfiak és asszoni állatok, Mert az Isten egyaránt minden rendbéli embereket akar idvözíteni. Nagy gondviseletlenség volt azért, hogy holott minden nemzetségnek nyelvén vagyon az Istennek könyve, a Magyar nemzetség arról ennyi ideig gondot nem viselt. De csak arra sem viseltek ez ideig gondot, hogy az Magyar nemzetségnek sok szép és nagy dolgainak vagy cselekedetinek históriáját megiratták volna, és azt az őutánnok valóknak örök emlékezetre hadták volna. Noha pedig volt darabonként az Bibliának valami része megfordítva, de mindenestől fogva egészen ezideig az mi országunkban az mi nyelvünkön nem volt, hanem az kegyelmes Istennek jó kedvéből most mégyen ki. Az Istennek nevét segítségül híván, mindekutána hozzá kezdettem volna, meg nem szűntem addig, mígnem véghöz vittem az Bibliának egészlen való megfordítását, melyben munkálkodtam közel három esztendeig nagy fáratsággal, testi töredelemmel, de olly buzgóságos szeretettel, hogy én egy szempillantásig ez nagy munkát el nem úntam, hanem nagy serénséggel és szeretettel munkálkodtam mígnem elvégezném azt. Nagyságtokat és kegyelmeteket kérem, ez mi munkánkat vegyék jó néven, és azzal éllyetek az nagy Istennek dicsőségére és tulajdon lelketeknek idvösségére. Az Úr Isten tartsa meg Nagyságtokat és kegyelmeteket, éltesse sok ideig, kegyelmességével, és jó akarattyával mint egy paissal vegye környül. Szent Lelkével erősítse, bátorítsa, és minden tanátsit igazgassa az ő Neve dicsőségére és az ő házának épülésére, Ámen. Göntzön. Boldogasszony havának első napján. 1589. eztendőben. Nagyságtoknak és kegyelmeteknek szolgája,

***Cároli Gáspár**: az Göntzi Annya szent Egyháznak lelki pásztora, és az Cassa völgyén az Tanítóknak Seniora, &c.*

Tied az ország

(Folytatás a címlapról)

kézenfekvő: tied a világmindenség, Uram, mivel te teremtetted, te töltöd be, te uralkodsz fölötte, s te vagy az, aki a világmindenség egy porszemnyi részén, itt a földön, merész és – ne vedd tiszteletlenségnek – kockázatos kísérletet teszel rá, hogy megoszd uralkodásodat tökéletlen teremtményeddel, az emberrel. Te adhatod meg annak az állapotnak a bekövetkezését, amikor ez a kísérlet már nem kockázatos: te hozhatod el körénk is, közénk is, szívünkbe is, értelmünkbe is a te országodat.

Mert „tied a hatalom".

Ez a szó a Miatyánk eddigi mondataiban nem fordult elő, értelme azonban az előzőekből következik: mindenható vagy, Uram, mindent megtehetsz, amit akarsz; ahogy a zsoltáríró mondja, erős Isten vagy (az erő és a hatalom fogalmát egyébként több nyelv ugyanazzal a szóval fejezi ki); teljesítsd az elhangzott imában eléd terjesztetteket, mert akarhatod, mert megteheted, mert akarhatod megtenni. Tégy csodát velünk, Uram. Tégy csodát a te rejtett utaidon, a te csodálatos eszközeiddel, mert sejtjük, hogy a csodát nem a te törvényeid törvényen kívül helyezésével teszed: nem sérthetünk meg téged azt képzelve, hogy valamikor valamit másképpen fogsz akarni, mint ahogy már egyszer akartad.

Mert „tied a dicsőség mindörökké".

Erről külön kell elmélkednünk, más alkalommal, mert Isten dicsősége és az ember szerepe ennek hirdetésében a kereszténységnek az a tana, amelyet igen gyakran félreértenek, félremagyaráznak, sőt a tudatlan hitetlenség partvonalán túlról ki is gúnyolnak. Itt, a Miatyánk utolsó mondatának utolsó szintagmáját megérteni és megértetni próbálva, elég arra utalnunk, hogy Isten dicsőségét imádságunk adottnak veszi: nem azt mondja, hogy elismerjük, hirdetjük, magasztaljuk a te dicsőségedet, Uram, hanem megállapítja, hogy „tied a dicsőség". A dicsőség azonban viszony: valamilyen erő, hatalom, eredményesség, siker elismerő és örvendező „leképzése" valakik tudatában. Imádságunk természetesen ezt is adottnak veszi: azért emeljük hozzád szívünket, Uram, azért kérjük, hogy fordítsd felénk a te orcádat, mert részesei vagyunk a te dicsőségednek: hitünk, szeretetünk, örvendező lelkünk tükrözi nagyságodat.

Az kereztieneknec imatkozasoknac formaia

2 Monda pedig ő nékiec: Mikor imádkoztoc, ezt mongyátoc: Mi attyánc ki vagy az menyekben: Meg ſzenteltetteſſéc az te neued: Iőijőn el à te orſzágod: Légyen meg az te akaratod, miképpen menyben, azonképpen ez földőnnis.

3 Az mi mindennapi kenyerűnket: add meg mi nékűnc naponként.

4 Es boczáſd meg mi nékűnc az mi bűneinket: Mert mijs meg botſátunc mindeneknec az kic mi nékűnc adoſſoc: Es ne vigy minket az kéſértetbe: De ſzabadicz minket az gonoztól.

9 c Ti azért igy imádkozzatoc: Mi Attyánc ki vagy az menyekben, ſzenteltetteſſéc meg à te neued.

10 Iőijőn el az te orſzágod: Légyen meg à te akaratod, mint az menyben, vgy it ez földőnnis.

11 Az mi minden napi kenyerűnket add meg nékűnc ma.

12 Es botſáſſad meg az mi vétkeinket, miképpen mijs meg botſátunc azoknac, az kic mi ellenűnc vétkeztenec.

13 Es ne vigy minket az kéſértetbe: De ſzabadits meg minket az gonoztol, mert tiéd az orſzág, az hatalom, az ditsőſég mind őrőcké, Amen.

A Miatyánk szövege a Bibliában a Máté evangéliuma 6. rész 9–13, valamint a Lukács evangéliuma 11. rész 2–4. verseiben található. Reprodukciónk a Vizsolyban, 1590-ben nyomtatott Károli Gáspár fordította első teljes magyar nyelvű Biblia reprint kiadásából készült.

Isteres verseink

Csendes Béla

Tamás imája

Im számadással szállok eléd Uram;
és hálával, hogy sokszor óvott karod
a kincs, a vér hívásától, hogy
minden erőm tagadásra tartsam.

Lázadva minden főhatalom ellen,
– légyen tekintély, légyen atyáskodás –
csak a valóságot vallattam,
még az Úristent is kitapintva.

De mindig hittem, nem tántorodva el
háborgásomban sem híveid közül;
nem érdemem a hit, a hűség,
csak kegyelem, adomány, adottság.

Ismert, akart volt minden bűnöm, és az
marad majdanra, bár katekétaként
tudom: az Úrnak irgalmában
vakmerően bizakodni főbűn.

Mentsd meg, Uram, én lelkemet, ha lehet!
De megtehedd-e, hiszen ellöktelek;
bár irgalmad erős, erősebb,
mint a bűnös látó töredelme.

Kemény a törvény, érvényesüljön is:
magam kerestem megkísértéseim,
szándékoltan, így méltán vár egy
elkülönített hely a pokolban.

Van-e üdvösség azok számára, akik mint valami szöges vezeklőövet kemény elszántsággal öltik magukra a kételkedést, minden erejüket „a tagadásra tartva"? Akik „maguk keresik megkísértéseiket", s mint némely megszállott kutató orvos, beoltják magukat a kórokozókkal, „istenkísértéssel" erőszakolva a titok megoldását? Bizony, nem olyan szerencsések ők, mint előképük, a „hitetlen" Tamás apostol, hogy ujjaikat oldalsebébe mártva „kitapinthassák az Úristent", s egy szempillantás alatt megváltódjanak, boldognak mondassanak. Ehelyett holtig viselik keresztjüket: „Isten hallgatását", abban a tudatban, hogy „Istent ellökve" semmi joguk „vakmerően bizakodni az Úrnak irgalmában". A keresztény tanítás szerint ez a főbűnök egyike, ám ugyanakkor a kárhozottság állapotát önként vállalónak egyetlen esélye is: hogy az isteni irgalom a maga által kiszabott büntetést is semmissé teheti.
„De mindig hittem, nem tántorodva el / háborgásomban sem híveid közül..." Lám, ez a vívódó lélek egy pillanatig sem vonja kétségbe Isten létét, világot kormányzó hatalmát, s ha a „híveid" szót a keresztények egyetemességére értjük, attól sem tántorodott el; miben áll hát az ő poklot érdemlő nagy bűne? Hátralapozva a „Tamás" című hosszú költeményben, melynek itt csak a záró strófáit idézve (önkényesen ellátva a „Tamás imája" címmel – ahogy Babits hosszú versének zárlata a „Jónás imája"), megleljük a magyarázatot. Ez a Pannonhalma közelében szőlejét művelő „római patricius" (egyik recenzense nevezte így), lelkevesztett nemzete s annak megrontói fölött Berzsenyi ostorát suhogtató s a testében dúló halálos kórral lázas versenyben alkotó költő, pihenő óráiban az „Égi Lant"-ból énekelgető volt bencésdiák nem annyira Isten, inkább a katolikus Anyaszentegyház hűtlen fiának, szám-űzöttjének érzi magát. Nemcsak válása („esküszegése") és új („vad"-) házassága miatt, mellyel eljátszodta jogát a szentségekhez, s melyet maga is bűnnek ismer el, s büntetésre méltónak tart: „Kemény a törvény, érvényesüljön is...", hanem mert keveselli a „Tamások", a kételkedők s útkeresők mozgási terét. Az egység, melyre az ökuménia törekszik, ne legyen az árnyalatok halála! „... Egység csupán a végnapon lesz: / Nem marad akkor idő bomlásra. // Mentsd meg eladdig is, noha ez a cél, / Jézus-Urunk, egyházad az egységtől. / Az egységesség elsatnyít, míg / több utakon több lelket elérünk."
Csendes Béla, akiben egy régi barátot veszítettem el, ez év júniusában halt meg hetvenöt éves korában. A „poklot" megtapasztalhatta már fiatal éveiben: orosz fogság, recski tábor, váci fegyház. Legértékesebb nyolc éve ment rá, tüneményesnek igérkező pályája s persze egészsége egy életre szólóan.

Szente Imre

1954 január 6-án történt szabadulásom után a karácsonyi szentestéknek különös jelentősége volt mind nekem, mind családomnak. Az örömünnep áhítatával átitatva, minden évben megemlékeztünk 1951 karácsonyának szentestéjéről, s ilyenkor lélekben mindig újból együtt voltam recski rabtársaimmal.

Ondrusek Mihály

KARÁCSONY ÖTVENEGYBEN

A tonnányi rönk tompa zuhanással esett a többi mellé. A vége felcsapódott, s fagyos, hideg göröngyöket vert az emberek arcába, akik a tehertől megkönnyebbűlve egyengették a derekukat, nyújtogatták karjaikat.

Talán húszan lehettek. Mind szürke, nyúzott arcú.

Rongyosak, soványak, avitt csizmájukból lógott a szennyes kóc. Szemükben eszelősen égett az éhség.

– Fenn a bányában mondták, hogy ma hamarabb vonulunk be – lihegte valaki az embercsomóból.

Ám sötét maradt minden arc, egyetlen kemény vonás sem enyhült – még vállrándítás sem esett. Talán csak belül kezdett valami melegedni egyikükben-másikukban.

Valaki fojtottan préselte ki a foga közül a figyelmeztetést: – Az őrök! – Ott a fordulónál!

A csoport hirtelen kettős sorba igazodott, s kelletlen, de mégis gyors léptekkel indult az irtás felé újabb rönkökért. A belülről kezdődött melegség eltűnt. Valamennyien csak az arcukba vágódó jeges havat érezték – dörzsölgették kesztyűtlen, meggémberedett ujjú kezeiket.

Báránybőrbélésű bundában, halinacsizmában, lehúzott fülvédős prémsapkában vigyázták őket az őrök. Vállukról géppisztoly lógott – a fekete csövekből a halál vigyorgott. Közömbösen nézték a mellettük elhaladó, sapkájukat megszégyenítő köszönésre rángató ember-árnyékokat. Csak az utolsónak rúgták el a bokáját.

– Tán temetésre mentek? Az anyátok! Na nyomás! Na mikor lesznek lent a rönkök? – szólt az egyik, de hangjában nem volt sem gúny, sem indulat.

Végezte a dolgát.

Délig még csak számolták a fordulókat, de később abbahagyták. Időérzékük rég felbomlott a reménytelenségben, tengődő életük fogyását úgysem mérhette volna már az óra mutatója.

Régen besötétedett. Ebből tudták csak, hogy ma sem vonulnak be korábban, és mintha még késett is volna a munka végeztét jelző kongatás.

Az őrök megszaporodtak – körülöttük hol itt, hol ott parázslott cigarettájuk és villant meg géppisztolyuk csöve.

Végre, talán egy jó órával később, mint rendszeresen, megkondult a kalapáccsal vert síndarab.

– Sorakozó! – kiabáltak a brigádvezetők.

A géppisztolyok bordának ütköző csöve gyorsabb mozgásra ösztökélte a helyüket nem találó, elcsigázott, holtfáradt embereket. A létszámolvasás talán csak egy félóráig tartott. A rabok nemsokára a barakkokban verték le magukról a havat-sarat.

– Késik a vacsora is – törte meg a surrogó neszet valaki – talán többet, jobbat kapunk karácsony estéjére.

– Karácsony estéjére? Miért? – ennyi volt a válasz, azt sem lehetett tudni, ki szólt. Talán többen is szóltak egyszerre.

– Takarodó! – ordított be valaki kívülről a barakkba. A vacsorájukat váró rabok zavartan, érthetetlenül egymásra néztek. Takarodó vacsora nélkül volt már néhányszor, – de karácsony estjén?

Egy-két keserű szitok, átkozódás hangzott még, de a fáradt emberek csakhamar elvackolódtak a hideg, szélfútta priccseken.

Álom azonban nem jött a szemükre, ki a családjára gondolt – a régmúlt karácsonyokra – ki az elmaradt töltött káposztára, ki a szelet kenyérre.

Kevés idő múltán mintha matattak volna az ajton, kulcs csörrent, megcsikordult a zár. Kattant a villanykapcsoló. A sötétséget sárgás fény váltotta fel, és az ajtónál három ávós őr alakját lehetett kivenni.

– Ébresztő! De gyorsan, mert valamennyieteket szétaposunk! Nem érted te csavargó? Már csattant is a derékszíj valamelyik cihelődő rab hátán.

– Sorakozó a barakk alsó végében! Barakkparancsnok! Miért nem aludtak az emberek? Mi? – csattant a derékszíj a barakkparancsnok fején.

– Vacsorára vártak, Felügyelő Úr – kapkodta a fejét az ütések elől a barakkparancsnok.

– Mit? Vacsorára vártak? No majd mindjárt kiosztjuk a számukra járó vacsorát!

A három ávós a barakk közepén helyezkedett el, kezükben az ütésre kész derékszíjjal.

– No, mindenki elvonul előttünk, megkapja és meg is köszöni a vacsorát!

Zuhant, csattogott a derékszíj. Ha nem talált, pofonokkal, ököllel pótolták. Volt, akit egyetlen ütéssel az iszapos földre vertek, és elégedetten nyugtázva a teljesítményt, ott rugdalták tovább.

– Nesztek karácsony, nesztek vacsora! Jó karácsonyi vacsora! A Kisjézustól meg az Öregistentől! – üvöltöz-

ték, és a rabok hol gyorsabban, hol lassabban haladtak el a dühöngő ávósok előtt, ahogyan a legjobban vélték megúszni a verést. Egyikük halkan, mások hangosan mondották: felügyelő úr köszönöm a vacsorát.

A kékre-zöldre vert, vérző emberek nemsokára mind a barakk másik végében szorongtak és reszketve, lihegve várták, hogy mi következik. Ingben-gatyában álltak a hideg földön, de most a hideget észre sem vették. Valakinek ömlött a vér a szájából, a fogát verték ki az imént az ávósok. Egy idősebb, bőrre-csontra fogyott rab piszkos rongydarabokkal igyekezett elállítani a nyakán éktelenkedő seb vérzését.

Az ávósok felcsatolták a derékszíjukat. Mindenki fellélegzett: talán abbahagyják.

– Hát a karácsonyi imát elmondtátok-e már, mi? Vagy csak vacsora után áhítoztok? A szentekre és a Jézuskára nem is gondoltatok? Na, ki tud imádkozni? Ki mondja el legszebben a karácsonyi imát?

Előbb mindenki mozdulatlan és néma maradt, majd itt is, ott is bátortalanul emelkedtek a kezek vagy csak az ujjak a levegőbe.

– Az a hosszú, ott ni! Gyere csak ide! Milyen vallású vagy?

– Református.

– Református? No az sem baj. Letérdepelni!

– Imádkozz, érted? Mindenkiért! Értetek, érettünk, Rákosi elvtársért, a szép karácsonyért, a jó kiadós karácsonyi vacsoráért!

A nyomorult, megkínzott rab homlokán széles véres csík húzódott, a derékszíj nyoma. Letérdepelt, de hang nem jött a torkára. Zavartan nyelt néha egyet-egyet, várta hogy történjék valami.

– Imádkozz az anyád...!

Csattant közben a derékszíj, újabb véres nyomot hagyva a térdeplő arcán.

– Imádkozz! – üvöltött az ávós és újabb ütésre emelte fel a derékszíját.

MI ATYÁNK, KI VAGY A MENNYEKBEN, SZENTELTESSÉK MEG A TE NEVED

– hullott ki alig hallhatóan az úri ima a megvert, meggyalázott ember szájából. Ám a következő soroknál már hangra kapott:

A MINDENNAPI KENYERÜNKET ADD MEG NEKÜNK MA. MERT TIÉD AZ ORSZÁG, ÉS A HATALOM, ÉS A DICSŐSÉG, MINDÖRÖKKÉ. ÁMEN.

A három ávós arcára állati vigyorgás ült ki; tetszett nekik a cirkusz.

– A hiszekegyet tudod-e? Gyerünk azzal is! A kezedet azonban tedd össze, ha már református létedre térdepelsz!

A térdeplő ember válla megrogyott, ráhajolt összetett kezére és elkezdte:

HISZEK EGY ISTENBEN, A MINDENHATÓ ATYÁBAN, MENNYNEK ÉS FÖLDNEK TEREMTŐJÉBEN.

40 ÉVE KEZDŐKÉNT SKANDINÁVIÁBAN

(Folytatás a 96/4 lapszámból)

A koppenhágai főpályaudvaron a Dán Evangélikus Egyház segélyszervezetének (Den Folkekirkens Nödhjelp) Lindquist nevű tisztviselője várt. Eredetileg újságíró volt, és orra volt ahhoz, hogy a vonatról leszálló tömegből minden nehézség nélkül kihalássza az idegent (vagy mégis a homlokomra volt írva, hogy emigráns vagyok?). Rögtön betuszkolt az első fénykép-automatába és egy, az egész ország mindenféle közlekedési eszközére érvényes évi igazolványt váltott ki nekem a jegykiadónál. Közben megszakítás nélkül kérdezett, fecsegett és kijelentette, hogy mi biztosan jól összedolgozunk majd. Utána elvitt egy Anderssen nevű idősebb úr ruhaüzletébe, ahol tetőtől talpig felöltöztettek. Ez volt Anderssen úr hozzájárulása „a kommunizmus áldozatai" megsegítéséhez. Udvariasan arra kért, hogy igazán engedjem meg neki teljes magammal hozott ruházatom kidobását. Még csak feszengtem az új áncúgban, s nem győztem eleget köszönni a „felöltöztetést" – amit A. úr, mint alaptalant, elhárított –, s máris vágtattunk a Danske Mellemkirkelige Radet Vendersgade utcai irodájába. Sok emberrel találkoztam ott, akik kellőképpen rácsodálkoztak az „emigránsra". Nevüket mind elfelejtettem, kettő kivételével, akikkel a későbbiek folyamán sok dolgom volt: Thomsen úr volt a tanács titkára, aki bemutatott Birgit Nielsen kisasszonynak. Nielsen kisasszony lett életem első titkárnője. Kedvességének, ügyességének és segítőkészségének sokat köszönhettem később is. S csaknem egymás nyakába borultunk, amikor egy jó év múlva Minneapolisban találkoztunk, ahol a Lutheránus Világszövetség nagygyűlésén a dán egyház kísérő titkárnője volt, én pedig már Brazília felé tartó „újra-emigráns" voltam.

A Vandersgade-i irodám íróasztalára hamarosan hosszú listát tartalmazó iktató került, amely a Dánia területén hirtelen felállított magyar menekülttáborok nevét és címét tartalmazta. Feladatom volt ennek az 55 intézménynek a „lelkészi ellátása", ahogy ezt Lindquist és Thomsen urak egyértelműen megmagyarázták. Ehhez még

további feladatok is járultak. Valaki – talán Terray László oslói lelkészünk – megadta egy koppenhágai magyar gazdasági szakember címét (úgy gondolom, Hartyányi volt a neve). Hozzá kellett elmennem, mert ő segítségét kínálta föl a magyar menekülteknek. Hartyányi úr már a harmincas években Dániába került – emlékezetem szerint hivatalosan a fejlett dán mezőgazdasági módszerek tanulmányozása végett. Egy dán hölggyel kötött házassága következtében nem tért vissza Magyarországra, hanem letelepedett. A család lelkesen fogadott (egy kamaszodó fiukat ismertem meg) kávézásra. Hartyányi úrról kiderült, hogy református, és birtokában van egy zsoltároskönyv! Ebből gépeltünk ki egy lapnyi mennyiségű zsoltárt és dicséretet, amit én kiegészítettem később emlékezetből evangélikus énekekkel. Ezek a lapok lettek tábori istentiszteleteim állandó kísérői: éneklésre szétosztottam, azután begyűjtöttem és tovább vittem őket. Hartyányi úrékkal soha többé nem találkoztam, de hálás voltam nekik az első segélynyújtásért.

A másik fontos látogatásom Waldemar Langlet úrnak és magyar feleségének szólt. Langlet úr diplomáciai szolgálatban állva, sokáig élt Magyarországon, és feleségét is onnan hozta. Langletné asszony készségesen felajánlotta, férjével együtt, hogy segít a kapcsolatteremtésben a táborok helyén élő dán lelkészekkel. Ami pedig még ennél is fontosabb volt, ismerte a mi megérkezésünk előtt már Dániában élő magyarok nevét és legtöbbször a címét is. Első koppenhágai istentiszteletünkön, amelyet még 1956 karácsonya előtt tartottunk, megjelentek olyan egykori magyar leventék, akiket a német megszállás alatt Magyarországon besoroztak s a háború idesodorta őket. Langletné asszonynak köszönhettem azt is, hogy megismertetett a koppenhágai Szentlélek-templom lelkészével, aki felajánlotta templomát és gyülekezeti termét, ahol az első magyar istentiszteletet meg is tartottuk. Langletné asszony tovább is sokat segített, és igen hálás voltam, hogy asztalánál is gyakran lehettem vendége.

Első szállásom egy keresztény diákotthon volt, bár általában csupán ágyrajáró voltam. Ott ismerkedtem meg néhány helyi furcsasággal. Az otthon vezetője mellesleg evangélikus teológus is volt. Már 12 éve volt hallgatója a koppenhágai egyetem teológiai fakultásának. S amikor én közöltem vele, hogy nekem otthon tíz szemesztert, azaz öt évet adtak, hogy azalatt elvégezzem a tanulmányaimat, azt felelte, hogy ne izguljak, mert hát egyszer majd ő is befejezi azokat. S kis öngúnnyal hozzátette: de így látja mindenki, hogy az örökkévalóság teológusa (Ewigkeitstheologe) vagyok. Kb. négy hónapi ágyrajárás után meghívott kávéra a Lukasstiftelsen, tehát a diakonissza anyaház lelkésze. A látogatás végén közölték, hogy az anyaház egyik vendégszobáját szívesen felajánlják nekem. A lekötelező meghívást nem illett volna visszautasítani, s át is költöztem hamarosan. Csak az feszélyezett, hogy mindig azonnal észrevették, ha a szobámban voltam, s pillanatokon belül már kopogtatott a mosolygó kedvestestvér, akinek feladatai közé tartozott, hogy a vendéglakókkal törődjék...

Ám sem a keresztény diákotthonnak, sem a Lukasstiftelsennek túlságosan nem voltam terhére. Hiszen nem hiába kaptam az ország egész területére érvényes közlekedési igazolványt! Várt az 55 menekülttábor. Néha a szó legszorosabb értelmében. Mert pl. a nyelvi nehézségek miatt fennálló félreértések megrontották a tábor vezetősége és a lakók közötti viszonyt. Nem egyszer érkeztem ilyen parázs hangulatú táborba, és ottani tartózkodásom legnagyobb részét a „tűzoltó"-szerepemre kellett szánnom. Máskor hálahangversenyt rögtönzött tiszteletemre a Kodály-tanítvány Ilonka, mert azelőtti látogatásomkor kijártam a táborigazgatónál, hogy a menekültek „tanrendjébe" fölvegyék a napi kórusgyakorlást is.

Talán egy-két látogatást fejeztem be dolgavégezetlen, azaz áhítat vagy istentisztelet tartása nélkül. Meglepő volt az ilyesmik iránti érdeklődés lassú fokozódása. De még inkább a magukat távoltartók merev elzárkózása is. Emlékszem kétórás vitákra-beszélgetésekre csakúgy, mint két-három személyes együttlétekre, amelyeknek a táborvezetőség nem kalkulált be időt, és pár perc után, általában egy ének eléneklésével véget is vetett.

1956 karácsonyát életem végéig el nem felejtem. Különböző okok miatt sem, nem csak a koppenhágai istentisztelet miatt. December 20-án közölte velem Lindquist barátom, hogy a dán rádió megkéri Ispánki Béla rk. lelkészt és engem, hogy szentestén 8-8 perces magyar igehirdetést olvassunk be az alig három hete (pontosan december 1-én) érkezett honfitársainknak. Emlékezetem szerint ez volt első rádiós szereplésem, s nem hittem volna, hogy ennek mennyi fontos következménye lesz mind a jövendő munkám, mind a magam számára. Ma is előttem van a szűk stúdió, ahol be kellett olvasnom a beszédemet. Igen sajnálom, hogy – szokásomtól eltérően – nem jegyeztem föl a bibliai igét, amelyről igehirdetésem szólt. A szöveg pedig az Európa és Brazília közötti utat hajón négyszer megtevő koffero m egyéb tartalmával, valahol nyomtalanul eltűnt... Tudom, hogy a kezdő lámpalázat hamarosan nagy nyugalom váltotta le és – nekem – sokatmondó volt az igehirdetés. Elvégre én is ugyanabban a cipőben jártam, mint hallgatóim, akiknek a karácsonyi üzenetet szántam. Későbbi látogatásoknál győződhettem meg róla, hogy adásunkra minden táborban felhívták a figyelmet és rádiókészüléket is rendelkezésre bocsátottak. Volt, aki köszönte a mondottakat, más meg amúgy mellesleg, foghegyről vetette oda: hallottuk a hangját...

A rádióépületből azonnal a főpályaudvarra siettem, mert aarhusi híveimtől azt az üzenetet kaptam, hogy ne kerüljek többé feléjük, ha karácsony szent napján nem tartok nekik Aarhusban istentiszteletet. Azt üzenték, hogy ebben a dán félsziget legészakibb csücskében levő városban felkutatnak minden magyart, felekezetre való tekintet nélkül – csak jöjjek. Mit volt mást tennem, minthogy a szinte néptelen fővárosi utcákon, a főpályaudvarra mentem. Onnan indult hálókocsis vonatom, amely végig-

Karácsony Felvidéken

Az idősebb emberek mindig nagy szeretettel emlékeznek vissza a régi időkre, régi karácsonyokra. Nem vagyok idős, de amikor a karácsonyra gondolok, nekem is valami régi melegség járja át a szívemet, s ilyenkor Ady Endre soraival élem át újból: „Harang csendül, ének zendül, messze zsong a hálaének, az én kedves kis falumban karácsonykor magába száll minden lélek." Messze, nagyon messze vagyok most az én kedves kis falumtól, de érzem: „Mintha itt lenn a nagy Isten szent kegyelme súgna, szállna, az én kedves kis falumban minden szívben csak szeretet lakik máma." S hiszem, hogy most is: „Minden ember szeretettel borul földre imádkozni, az én kedves kis falumban a Messiás boldogságot szokott hozni."

Emlékszem, szenteste mindig megtelt a templom, s öregek-ifjak együtt hallgatták a gyermekek örvendező énekét. Emlékszem, hozzánk mindig legátus érkezett és ő hirdette a Jézus Krisztus születéséről szóló igét. Gyermekkoromat végigkísérte az évről évre megismétlődő élmény, az ünnep hangulata, s egyre inkább érdekelt és foglalkoztatott mindaz, amit ott és akkor hallottam. S amikor három évvel ezelőtt megtudtam, hogy megnyitja kapuit a Teológia, örömmel jelentkeztem én is – és felvettek!

Az első napok, hónapok szinte észrevétlenül elteltek. Közeledett a karácsony, s mi elsőévesek legációra készültünk. Feszült várakozásban teltek az órák, míg megtudtuk, kit hova osztottak be igét hirdetni. Évfolyamtársaimat városuk vagy szülőfalujuk közelében, engem pedig az otthontól négyszáz kilométerre várt az első szolgálat. Szívem egyszerre telt meg várakozással és szomorúsággal, mert tudtam, hogy ez lesz az első karácsony, amit szüleimtől távol töltök majd. De azt is tudtam, hogy Isten velem van, és erőt ad nekem.

Egész napos utazás után érkeztem meg Nyitrára, s mivel azelőtt még soha nem jártam ott, kezemben egy kis térképpel kerestem s leltem meg végül a templomot. Karácsony első napján több kis környékbeli faluban kellett az örömüzenetet hirdetnem, s míg kora reggel a váróteremben csatlakozásra vártam, kissé irigykedve gondoltam azokra, akik az otthon melegében tölthetik az ünnepet. Rettentő hidegben érkeztem az első faluba, ahol a fűtetlen templomban kicsiny gyülekezet hallgatta igehirdetésemet. Az istentisztelet után mindenki igyekezett haza. Még elmagyarázták, miként juthatok ki a folyóparti töltésre, ahol három kilométert haladva elérhetem a szomszéd falut, s azzal kiki elszéledt. Egyedül maradtam, s amikor elindultam, a mindent beborító fehérségben csak a vad szél s a hóhullás kísért. Lábam alatt ropogott a hó, a gyönyörű fehér hó, s míg magam elé nézve ballagtam az úton, az otthonra, az én kedves kis falumra gondoltam. Csillogott a táj, és szememben is megcsillant a csüggedés könnye, melytől alig láttam, amikor mellém szegődött egy öregasszony. Már sötétedett, amikor a faluba értünk. A kis templomban félhomály fogadott; csak az úrasztalára helyezett régi petróleumlámpa fénye áradt szét melegen. Beharangoztak. A padokban három idós asszony ült. S akkor bennem megszólalt az ige: „Ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük." S csalódottságomat egyszerre csak bizonyosság váltotta föl, s a dermesztő hidegben Isten igéje melegséget s örömöt öntött a szívembe. Egyszerre megszépült, csodálatossá vált a karácsonyom. S úton hazafelé már olyan gazdag élményekkel volt tele a szívem, melyekre azóta is örömmel és hálával gondolok. És tudom, hogy a hólepte tájban, a hideg éjszakában, a sötétben s a reménytelenségben el nem veszek, mert „Úgy szerette Isten a világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen."

Tusai Viktória

Tusai Viktória
a komáromi Teológia harmadéves hallgatója

---

száguldotta és -kompozta az egész országot, és valamikor reggel futott be Aarhusba.

A pályaudvar vendéglőjében töltöttem éjfélig az időt – egyetlen vendégként. Olyan sivár volt minden, hogy legszívesebben elérzékenyültem volna, ha nincs mögöttem a „szép" rádióadás és ha nem gondolok előre már a „szép" arrhusi istentiszteletre az összes fellelhető ottani magyarral. A pincér zavart föl ábrándozásomból. Látszott rajta, hogy odakívánt volna legszívesebben, ahol a bors terem. A szemei pedig zavart ijedelmet árultak el, amikor arra kértem, hogy levest hozzon. Meg kellett magyaráznom neki, hogy az forró víz, és üssenek bele két tojást. Lelkesen hozta nemsokára, még petrezselyemzöldet is a tálszélére rakva, s a szó szoros értelmében a szakáccsal együtt figyelte a konyhaajtóból, hogy hogyan bánok el ezzel a furcsa étellel. Csak később tudtam meg, hogy a tál szélére tett zöldség díszítés volt és nem illett volna megenni... Nos én fölfaltam, majd beszálltam a hálókocsiba. Másnap az aarhusi dómban megtartottam a karácsonyi ünnepi istentiszteletet – három egész magyarnak!

(Folytatjuk)

Gémes István

SZARVASŰZŐBEN

A honfoglalás 1100-ik évfordulójának évében népünk őstörténetében kalandoztunk. A magyarokat a Kárpát-medencébe vezető úton követve az első részben a magyarok elődeiről, a másodikban nyelvrokonainkról, a harmadik részben pedig a hozzánk csatlakozott népekről szóltunk.

Negyedik rész

A HONFOGLALÓK HITVILÁGÁRÓL

Bölcs Leó bizánci császár Taktika című művének megírásakor (904-912) a magyarok már mai hazájukban laktak. A korábbi időkre vonatkozó arab-perzsa források egy-két elszórt megjegyzésével összhangban a császár azt jegyzi fel, hogy a türkök (=magyarok) pogányok.

A magyar nép, mely a IX. század alkonyán tűnt föl a keresztény Európa keleti láthatárán, alapjában véve a pusztai népek kultúrkörének képviselője volt. Ez a kultúrkör viszont a Fekete-tenger északi partvidékén már hosszú századok óta érintkezett a korai kereszténységgel. Amint ismeretes, Pál apostol hittérítő tevékenysége következtében Kis-Ázsiában számos keresztény gyülekezet alakult, s a Kr. u. II. század idején a kereszténység a Fekete-tenger egész déli partvidékén és a Kaukázustól nyugatra és délre eső területeken uralkodóvá lett. Fontos lépést jelentett az örmények megtérése (285), melynek nyomán a IV. században a kereszténység a velük szomszédos népekhez is eljutott. Justinianus császár korában (527–565) a hittérítők mindenütt megfordultak, s többek között felkeresték a Kaukázustól északra lakó alánokat, de a dél-orosz puszták népeit is. Egy szír forrás tudósítása szerint 644-ben egy türk fejedelem már egész népével megtért. Erre az időre esik a kazárok előnyomulása kelet felől, akik hamarosan uralmuk alá hajtják a meótiszi Nagy Bolgáriát is, melynek kötelékében „hunok" is laktak. Érdekes adat az is, mely a VIII. században egy, a dorosi metropolita alá tartozó „hun püspökséget" említ. Moravcsik Gyula szerint az előbb említett hunok nem mások, mint az onogurok, így a „hun püspökség" sem jelenthet mást, mint az onogurok térítésével megbízott püspökséget. Azt már korábban említettük, hogy az onoguroknak a magyarság kialakulásában jelentős szerepük volt. Azt a „hun"-nak nevezett onogur népet tehát, amelynek körében a VIII. században egy bizánci missziós püspökség terjesztette a kereszténységet, vagy magyaroknak, vagy legalább is a kialakuló magyarság egyik elemének kell tartanunk. Konstantinos (Cyrill) ó-egyházi szláv nyelven írott életrajzában vannak olyan adatok is, melyek a magyarok és Cyrill 861-ben, Cherson közelében történt találkozásáról tudósítanak. Hasonló – ebben az esetben az ugrok (= magyarok) „királyával", azaz vezérével 884-ben az Al-Duna táján történt – találkozást említ a Methodios-legenda is. Mindezen adatok azt látszanak valószínűsíteni, hogy a VIII–IX. században az onogurok és húnok missziós püspökségei a magyarok körében térítő munkát végeztek, így a bizánci kereszténység hatása a honfoglalás előtti magyarságra – ha az csak egyes törzseket, illetve vezéreket ért is és a nép egészét nem is hatotta át – erős és intenzív volt. A honfoglaláskori magyar leletek közt ismeretes az ún. bezdédi – valószínűleg már Levediában készült – tarsolylemez, melyen a griffes motívumok mellett, középen indás keretbe zárva egy bizánci kereszt tűnik fel.

Vizsgáljuk meg, milyen lehetett eleink azon hitvilága, melyet pogány jelzővel illetett a korabeli keresztény Európa. Hasonló lehetett a magyar népet alkotó vagy azzal csak érintkezésbe került pusztai lovas nomád népekéhez, nem véletlenül, hiszen amint azt Csengery Antal (1938) megjegyzi: „egyazon éghajlat alatt, hasonló természeti benyomások közepette, egyforma életmód mellett, a műveltség ugyanazon fokán egyképpen alakul a népek vallásos szemlélete". E kultúrkör népei magasrendű istenélménnyel rendelkeztek. Keleten maradt rokonaink a természetszellemek mellett elsősorban ahhoz az istenhez fohászkodtak, „aki az égben lakozik", s akit „mindeneknél feljebbvalónak" tartanak. A magyar nyelv keresztény terminológiája bizonyos sajátosságokat mutat: nem csupán oly, a kereszténység legbelsőbb lényegéhez tartozó fogalmak megjelölésére szolgálnak „pogány" magyar szavak, mint bűn és bocsánat, nem csupán Isten házát jelölték őseink a magyar „szent" jelentésű „egy" szó összetételével képzett egyházzal, hanem még a kereszténység Atya-istenének (vagy Atyák istenének) jelölésére sem volt szükségük idegen jövevényszóra: Isten (Es-Ten) jelentése nem más, mint „Ősök Istene", s Isten szavunk a magyarság honfoglalás előtti szókészletéhez tartozik. Megállapíthatjuk, hogy a keresztény hit befogadásának viszonylagos gyorsaságát, az ősi és új vallási képzetek korai elkeveredését az istenélmény hasonlatossága biztosította.

A lovasnomád népek vallásának kialakulásáról Deér József (1938) így ír: „A végtelen rónákon való barangolás, a teljes fenségében kibontakozó égbolt látványa a nagy kozmikus összefüggések felé irányítják az ember figyel-

mét, s hitéletében a menny, az égitestek, valamint a természet erőit megszemélyesítő szellemvilág képzeteinek juttatják a főhelyet. Felfogásuk szerint ez a szellemvilág, melyből csaknem minden nomád népnél meglepő tisztasággal egy főisten alakja emelkedik ki, a legkülönbözőbb jelek által, természeti jelenségekben vagy akár az állatvilág révén nyilvánítja ki akaratát az ember előtt. E felfogás szerint különböző vadállatok vagy madarak válnak az istenség hírnökeivé, aki alakját folytonosan változtatva közeledik a halandókhoz. E vallásos háttérnek megfelelően mondavilágukban és művészetükben mitikus jelentőségű állatalakzatok jutnak fontos szerephez. Ilyenként kell értékelnünk a magyar mondavilágban szereplő turul alakját, mely a nép születésének (az etnogenézisnek) homályba vesző történelmi tényeit a mítosz világába emeli ugyanúgy, mint számos más nép eredethagyománya is. A magyar uralkodóház e mondára való utalással az Eurázsia lovasnomád népeire jellemző felfogást illusztrálja, miszerint az uralkodóház hatalma természetfölötti eredetű. A dinasztiaalapító fejedelem természetfeletti képességekkel felruházott hős, aki az istenséget képviseli a földön, mint olyan, aki „az ég akaratából" uralkodik. Ennek nyomán vallásos értelmet nyer az állami szervezet, s benne a hadrendszer is, melyek számára „üdvöthozó összhangot" kívánnak biztosítani. A hunok például a holdkultusznak megfelelően csak növő vagy telihold idején támadtak, míg holdfogyatkozáskor visszavonták hadaikat. E népek mitológiájában fontos szerep jutott a négy égtájnak is, melyeket meghatározott színekkel szimbolizáltak, s haderejük egységeit is színekkel aszerint jelölték, hogy a hadrendben mely égtáj felé helyezkedtek el s e színek az illető égtáj elképzelt színének kellett megfeleljenek. Ezáltal is a mindenséggel való összhangot, s ennek révén a kozmikus erők támogatását kívánták maguknak biztosítani.

Több kutató máig úgy véli, hogy a honfoglalók vallása a sámánizmus volt. A sámán – az extázis, az elragadtatás állapotában – a transzcendentális világokban utazva egy-egy probléma megoldására keres választ. Egyes kutatók a magyar táltost (bizánci vagy latin nyelvű forrásokban a mágust) tévesen a sámánnal azonosítják, hiszen közöttük valóban sok a hasonlóság. Mindkettő rendelkezik például a gyógyítás képességével, de míg a sámán révületbe esve az emberi testbe beköltözöttnek vélt betegség démonjait akarja megölni, s e célból sokszor bele is szúr a betegbe (olykor épp ezáltal halálát okozva), addig a táltos tudós a betegség kórokozóját, a „démon által a testbe helyezett", szemmel nem látható „állatkákat" orvossággal, a házból pedig a „démonokat" varázsszavakkal igyekszik eltávolítani. A táltos vagy mágus tehát a hitbeli alapon kívül a természetben rejlő gyógyító erőket vagy anyagokat (pl. gyógyfüveket) is használja. Hasonlóság van viszont a sámánizmus és a táltosok világképe között például a világegyetem hármas tagolódása (felső-, középső- és alsó világ), az égig érő fa, a világfa mítosz és egyes szellemek ismerete tekintetében.

A Julianus által „Magna Hungáriában" megtalált magyarok hitvilágának elemeit bizonyos mértékben az ott élő baskírokról szóló tudósítások alapján rekonstruálhatjuk, mellyel részletesebben a következő lapszámban foglalkozunk. Elöljáróban mégis hadd említsük meg, hogy e hitvilágban egyedül az ÉGBEN LAKÓ ISTEN-nek járt ki az imádat. Rajta kívül viszont a teremtett világ további 13 tárgyának vagy jelenségének volt „istene", s ezek : az ÉJSZAKA, a NAPPAL, a VÍZ, a FÖLD, az ESŐ, a SZÉL, a FÁK, a TÉL, a NYÁR, a BARMOK, az EMBEREK, az ÉLET és a HALÁL istenei.

Ősvallásunk kutatásának irányát a múlt század óta főként a Kisfaludy Társaság pályázati hirdetménye szabta meg, mely a pályázóktól többek között a következő kérdésekre kereste a választ: Mi a legfőbb lény, Isten nevének eredete és jelentése? Honnan származik a „Magyarok Istene" kitétel? Voltak-e elődeinknek több istenei vagy felsőbb lényei? Mely eredetű és jelentésű fogalmak az Úr, Őr, Ördög, Erény, Manó, Óriás, Boszorkány, Fene, Garabonciás, Lidérc stb. Vonatkozik-e az Ég szó a Nap tiszteletére? Voltak-e szentnek tartott állataink? Kik voltak a táltosok, jósok, bűbájosok? Van-e nyoma régi vallásunkban egy „isteni kard"-nak, melynek más népeknél is van nyoma? A nyelvészet, történelem és néprajz bár számos kérdésre már válaszolt, a honfoglaláskori s azt megelőző ősvallásunk viszonylag teljes képének rekonstruálásához bizonyára még számottevő időnek kell eltelnie.

Összeállította: **Molnár-Veress Pál**

(Folytatjuk)

Ifj. Feszt László illusztrációja

KERESZTÉNY

Nemzetközi Luther-év volt 1996, Martin Luther halálának négyszázötvenedik évfordulója – mint arról lapunkban is többször megemlékeztünk. Az évforduló magyarországi rendezvényei közül az egyik utolsó, ugyanakkor az egyik legjelentősebb volt az október végén rendezett, a reformátor munkásságának és személyiségének szentelt ökumenikus egyháztörténeti konferencia Esztergomban. A magyar katolikus egyházi élet központjának számító érseki székhelyen ezzel egyidejűleg új evangélikus templomot szenteltek fel, s megnyílt a helyi evangélikus gyülekezet könyvesboltja is. Nem a konkurencia, hanem a tolerancia, a több szólamú keresztény hitélet jegyében.

Mózes Árpád evangélikus és Csiha Kálmán református püspök, valamint András Ágoston nagyváradi tanár a „főszereplője" Szakács Sára *Fény a rácsokon* című dokumentumfilmjének, amelyet az 1956-os forradalom negyvenedik évfordulóján, október 23-án, fő műsoridőben mutatott be a Duna Televízió, s amely a forradalom és szabadságharc leverését követő megtorlás erdélyi áldozatairól szól: azokról, akiket – a lakosság megfélemlítése céljából – egy-egy elejtett rokonszenvező szóért, tiltott rádióadók hallgatásáért és hasonló „bűnökért" hosszú évekre börtönbe záratott a román kommunista hatalom. A film címét a rendezőnő az annak idején szintén elítélt Csiha Kálmántól kölcsönözte: az ő börtönversei és megpróbáltatásairól szóló vallomásai jelentek meg *Fény a rácsokon* címmel 1992-ben, a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója gondozásában.

Félszáznál több református templom szolgál istentiszteletek és más egyházi alkalmak hajlékául a Duna-menti metropolisban, Budapesten, s közülük mintegy húsz a műemlék jellegű vagy várostörténeti, építészettörténeti, egyháztörténeti szempontból valamilyen értéket vagy jelentőséget képviselő épület. Ezeket mutatja be Koós Judit művészettörténész *Református templomok Budapesten* című, *Két évszázad kultúrtörténete és művészete 1775–1995* alcímű szép albuma, amely – már a karácsonyi vásárra időzítve – az idén késő ősszel jelent meg a magyar főváros egyik új könyvipari létesítménye, a Bíró Family Kiadó gondozásában.

Százhúsz éves a budapesti unitárius egyházközség – tudtuk meg az *Unitárius Élet* idei októberi számából. Dr. Kis Zoltán történeti visszapillantása számba veszi az egyházközség megalakulásához vezető lépéseket: Buzogány Áron minisztériumi titkár és unitárius lelkész első, magánlakásokban tartott istentiszteleteit az 1860-as években, majd a budapesti unitárius közösségnek a kolozsvári egyházközség fiókegyházközségévé fogadását 1875-ben, Ferencz József püspöksége idején. Ebből az átmeneti állapotból lépett át a közösség egy év múlva az önállóságba, és első saját lelkésze, Derzsi Károly vezetésével nemsokára megkezdte a Nagy Ignác utcában, Budapest szívében álló, ma is működő temploma építését.

Több mint 3800 templom van a Svéd Egyház birtokában az ország területén, s valamennyiük fenntartása, működtetése, fűtése, takarítása, a hozzájuk tartozó templomkert gondozása valószínűleg lehetetlen feladat elé állítja az egyházat az államtól való végleges elválás után, azaz csupán három év múlva. Egyházi és világi hatóságok, egyházközségek és civil szervezetek már most élénken vitatják az eshetőségeket és keresik a megoldásokat, mert bár a svédek különösebben nem templomjárók, a használaton kívülre kerülő templomok lebontását vagy lepusztulását, lassú elromosodását mégsem néznék jó szemmel. Ennek az általános helyzetnek egy konkrét esetéről olvashattunk nemrég a legnagyobb példányszámú reggeli lap, a *Dagens Nyheter* november 24-iki számában: Ådalen, a kis ångermanlandi falu három középkori templomáról, amelyek mindegyike történelmi vagy kultúrtörténeti emlékhely, megőrzendő érték – a kérdés csak az, hogy *ki* őrizze meg és főleg *miből*.

November utolsó hetében ünnepélyes külsőségek között aláírta az anglikán egyház is a borgå-i egyezményt, amely lehetővé teszi a hívek közös lelkigondozását, a templomok közös látogatását, a szentségek kölcsönös kiszolgáltatását stb. egyes északi országok protestáns egyházai, illetve lelkészei és hívei számára. Az egyezményhez eddig a svéd, a norvég, a finn, az izlandi, újabban az angol és az ír, valamint az észt és a lett protestáns egyházak csatlakoztak; a térségből csak a dán és a litván evangélikusok felzárkózása van még hátra. Tekintettel arra, hogy a mi gyülekezeti közösségünk ugyanabba az egyházcsaládba tartozik, mint a svéd evangélikus egyház, az egyezmény kánonjogi következményei ránk nézve is érvényesek – például jogunk van úrvacsorát venni vagy gyermekünket megkereszteltetni egy tallini evangélikus vagy egy londoni anglikán templomban.

MŰVELŐDÉS

A svájci magyar emigráció kitartó kulturális munkájának legújabb eredménye az, hogy Genfben ez év októberének végén teret neveztek el Bartók Béláról. Az avatás napján a Budapesti Fesztiválzenekar adott hangversenyt a svájci városban, Yehudi Menuhin vezényletével. Genfben egyébként nem ez a tér az egyetlen állandó és nyilvános magyar „jelenlét": emléktábla áll Klapka György (1820–1892) szabadságharcos honvédtábornok egykori lakásának falán, tér és emléktábla őrzi Liszt Ferenc (1811–1886) zeneszerző, egy időben a genfi konzervatórium tanára nevét, és a reformáció monumentális emlékművének szoboralakjai között ott áll Bocskai István (1557–1606) erdélyi fejedelem, a vallásszabadság elszánt védelmezője, a magyar és az egyetemes protestantizmus hőse.

A budapesti Operaház az Eurodance alapítvány támogatásával hatnapos „mandarinfesztivált" rendezett az elmúlt ősszel: tizennégy változatban, tizennégy magyar és külföldi együttes előadásában mutatták be Bartók Béla világszerte ismert táncjátékát, *A csodálatos mandarin*-t. Örömmel értesültünk felőle a sajtóból, hogy a látványos seregszemlén részt vett és előadásának elvontságával, egységes és esztétikus voltával jelentős szakmai sikert aratott a Göteborgs Balett svéd együttes is.

Arvo Pärt észt zeneszerző a huszadik század végi zene egyházi „vonulatának" egyik jeles egyénisége és megújítója. A jelenleg Berlinben élő mester nemcsak maga mélyen vallásos: muzsikája is kifejezően ülteti át a vallásos ember életérzését, istenkeresését, tisztaságvágyát. Fischer Iványnak, a Budapesti Fesztiválzenekar dirigensének szakszerűbb fogalmazásában: „Pärt rendkívül egyszerű tonalitású zenét ír, szinte középkori hangrendszerben dolgozik; muzsikája egyszerre szép és közérthető, a gregorián zene egyfajta folytatása" (*Magyar Nemzet*). A budapesti őszi zenei fesztivál megnyitó hangversenyén elhangzott *Te Deum*-át jelentős balti segédlettel, az Észt Filharmónia kamarakórusa és a rigai Sacrum kamarakórus közreműködésével adták elő.

Rosszkedvűen írtunk októberi számunkban a millecentenárium magyarországi hivatalos rendezvényeiről, megállapítva róluk, hogy – tisztelet a kevés kivételnek – vagy nem az ünnephez kapcsolódtak, vagy nem ahhoz méltó színvonalon zajlottak, nem ahhoz méltó üzenetet közvetítettek. Legyünk azonban igazságosak: az év vége felé néhány rendezvény éppen azt a felemelő élményt nyújtotta, ami a többitől is elvárható lett volna. Ezek közé tartoztak a november utolsó előtti hetében tartott *I. finnugor zenei fesztivál* hangversenyei, legalább nyolcszáz Magyarországon kívülről, többnyire Finnországból és Észtországból érkezett énekes és zenész részvételével. A fesztivál számos, művészi és közösségi élményt egyszerre nyújtó mozzanata közül kiemelkedett Szokolay Sándor *Magyar concerto grosso* című, a helsinki ifjúsági vonószenekar számára írt művének bemutatója, Einojuhani Rautavaara finn zeneszerző *Finn mítosz* című darabjának előadása, valamint Kodály Zoltán *Psalmus hungaricus* és Jan Sibelius *Kullervo szimfóniája* című kórusműveinek felzendülése a záróhangversenyen.

Fél évtizede, a *Dalvadis* – az első svédországi lapp színtársulat – 1991-ben történt feloszlása óta folyik a huzavona egy állandó svédországi lapp színház létesítése körül. A cél: a sámánszertartások dramaturgiájában gyökerező sajátos lapp színjátszás hagyományainak életben tartása, beemelése az egyetemes kultúrába. A modell: a norvégiai Kautokeino helységben működő állandó számi színház. A probléma: kinek az illetékességébe tartozik a színház ügye, s kinek van költségvetési kerete – magyarán pénze – a megoldására. Az ügy egyelőre teniszlabdaként pattog ide-oda a *Sameting*, azaz a lapp parlament és a svéd minisztériumok között, s legutóbb Göran Blomberg, a művelődési tárca államtitkára azzal kerülte meg az egyenes választ a színház sorsát feszegető kérdésre, hogy maguk a lappok nem döntötték el, melyik legyen a leendő társulat nyelve a Svédországban élő három lapp nyelvjárás közül. Ehhez hasonló érvelési mutatványt nemrég Ion Robu bukaresti katolikus püspök produkált a pápa számára a csángók anyanyelvű szentmiséivel kapcsolatban.

„Tetőtől talpig igazságügyminiszter" – állapítja meg a jelenlegi svéd kormány talán egyetlen közkedvelt tagjáról, Leila Freivalds asszonyról, a törvényesség és az emberségesség együttes védelmezőjéről a *Vi* című hetilap riportere. Kevesen tudtuk, hogy az igazságügyminiszter *bevándorló*: Rigában született 1942-ben, édesapja a lett parlament képviselője volt, a szovjet megszállás elől menekült családjával együtt Svédországba, és soha többé nem látogatott, nem látogathatott haza. Leila is csak a kilencvenes évek elején bekövetkezett történelmi fordulat után kereste fel szülővárosát, ahol – mint a riporternek elmondta – örülnie kellett, hogy a szülei életük végéig szép emléke-

ket őriztek róla, s nem volt alkalmuk összevetni ezeket a fél évszázados szovjet uralom nyomában maradt keserves valósággal.

A fent jelzett keserves valósághoz tartozik a lett nyelvű evangélikus teológiai oktatás körüli ádáz vita, amelyet a svéd egyház lapja, a *Svenska kyrkans tidning* szellemes öniróniával „svéd exportárunak" nevez. A vita előzménye az, hogy a rigai egyetemen néhány éve evangélikus teológiai oktatás is folyik, az egyház szerint túlzottan liberális szellemben; kiváltója az, hogy a lett egyház saját teológiai oktatást akar indítani, saját felfogásának megfelelőbb – az egyetem képviselői szerint dogmatikus – szellemben; tétje az, hogy a kis Lettország még kisebb evangélikus egyházának ezentúl *két*, egymással versengő teológiai fakultása legyen-e vagy csak *egy*, s ha csak egy, akkor *melyik*, eredménye pedig az, hogy a vita lényegét nem értő hívek elidegenülnek, elközömbösülnek, elfordulnak a „veszekedő egyháztól".

Tiszteletbeli presbiterévé választotta Jan Lundvik urat, Svédország budapesti nagykövetét a csongrádi református egyházközség, s az erről szóló okmány másolatát megküldte szerkesztőségünknek. Hírt kaptunk arról is, hogy a nagykövet részt vett a rezidenciájától 130 kilométerre fekvő alföldi városban a reformáció ünnepén tartott istentiszteleten; hogy a gyülekezet elöljáróival együtt tölgyfát ültetett a templomkertben II. Gusztáv Adolf svéd király emlékére; hogy már előzőleg is járt ott, ez év tavaszán például a magyar honfoglalás 1100. évfordulója emlékére ültetett fát ugyanabban a templomkertben – hogy csupán látványosabb közszerepléseit említsük, az olvasóra bízva annak a megítélését, mit jelenthet ez a kapcsolat *lelkiekben* a csongrádiak számára.

Pannonhalma saját milleniuma – a kolostor és a benne működni kezdett első magyar iskola fennállásának ezredik évfordulója – és a honfoglalás millecentenáriuma tiszteletére az elmúlt év folyamán több ünnepséget rendeztek a hajdani Márton-hegyen (a kolostor alapítása idején így nevezték a pannonhalmi magaslatot a szomszédságában, a mai Szombathelyen született Szent Márton emlékére). A rendezvények közül kiemelkedett II. János Pál pápa látogatása, a keresztény egyházak vezetőinek ökumenikus találkozója, a bencés szerzetesek szövetségének napja, egybekötve a Monte Casino-i anyakolostor apátjának vendégül látásával, s végül a *Pannonhalmi menedékhely* címmel tartott emléknap. Az utóbbi a krisztusi szeretetet nemcsak szájjal hirdető, de tettekkel is gyakorló szerzetesi közösség ünnepe volt: emlékezés arra, hogy a második világháború végén az apátság mintegy hétszázhatvan üldözött embernek – zsidóknak, a külföldre vezénylés elől menekülő katonáknak és leventéknek, a nyilasokkal szembeforduló politikusoknak, ellenállóknak stb. – nyújtott menedéket, áldozatkészséget és hősiességet követelő, minden tekintetben emberpróbáló körülmények között.

Jövőre lesz ezerhatszáz éve a pannóniai, közelebbről savariai születésű, tizennyolc éves korában megkeresztelkedett római katona, később remete, végül erélyes és sikeres egyházszervező, Tours püspöke, Szent Márton (316–397) halálának. A könyörületesség jelképévé vált szent egyik legendás cselekedete még katona korában az volt, hogy kardjával kettévágta és megosztotta köpenyét egy ruhátlan koldussal. (A történet Carl Milles svéd szobrászt egy monumentális kompozíció, a stockholmi Millesgårdenben álló Szent Márton-kút megalkotására ihlette.) A Szent Márton-év ünnepségei már ez év novemberében megkezdődtek egy-egy szentmise keretében, szinte egyidejűleg a magyarországi Szombathelyen és a franciaországi Tours-ban, a szent születésének és halálának színhelyén.

Hódmezővásárhelyen, ez év novemberében elhunyt Kárász József (szül. 1914) író, képzettsége szerint református lelkész. Teológiai tanulmányait Sárospatakon kezdte, de az alföldi parasztság és mezőgazdasági cselédség sorsát felpanaszoló, radikális megoldást követelő újságcikkei miatt távoznia kellett az intézetből: fegyelmi úton áthelyezték a kolozsvári református teológiai akadémiára, ahol sikerült végeznie. Lelkészi gyakorlatot azonban nem folytatott, lapszerkesztő, majd könyvtáros lett, s realista szemléletű elbeszélésekkel, regényekkel, szociográfiai munkákkal gyarapította a népi írók nemzedékének és mozgalmának gazdag termését.

Ifj. Feszt László illusztrációja

IGAZSÁGOSABB ÉS TESTVÉRIESEBB VILÁGOT!

Az alábbiakban s lapunk következő számaiban vázlatosan ismertetjük a Magyar Katolikus Püspöki Karnak a magyar társadalomról szóló körlevelét, melyet ez év nyarán intézett híveihez és minden jóakaratú emberhez. Tekintve, hogy a körlevél tartalmával egyetértünk, magunkénak is tekintjük, a megszövegezésben nem csak a katolikus egyházra, hanem az egyház egészére hivatkozunk, melyben minden felekezet, minden egyházi közösség, így magunk is benne foglaltatunk.

Az egyház – küldetéséből fakadóan, s az országért érzett felelősségtudattól indíttatva – kötelességének tartja, hogy e történelmi sorsfordulón megszólaljon, s tanításának fényében értékelje az ország helyzetét.

Amellett, hogy Magyarországon mind építő, mind romboló eseményekkel teli politikai és gazdasági rendszerváltozás játszódik le, halaszthatatlan szükség mutatkozik az erkölcsi értékrend átalakulására is. Az egyház célja minden emberben erősíteni az önmagáért és embertársaiért való felelősségvállalást, egy széleskörű társadalmi összefogást elindítani azért, hogy Magyarország a boldogabb jövő útján tovább lépjen.

1. SZOCIÁLIS VISZONYOK

A) HELYZETKÉP

Azzal egyidejűleg, hogy Magyarországon ma minden harmadik (a legtöbb nyugdíjas) ember a létminimum alatt él, az aktív lakosság minden tizedik tagja (a cigányok minden második) munkanélküli, és legkevesebb 40 000 ember hajléktalan, – hirtelenül és aránytalanul meggazdagodott egy szűk réteg, s ez súlyos társadalmi feszültséghez vezet.

Amellett, hogy a lakosság gyorsuló ütemben fogy, számos kormányzati intézkedés oda vezetett, hogy aki gyermeket vállal, az elszegényedik, ezért nő a művi vetélések száma. Ennek következtében csupán az elmúlt évben 77 000 gyermek nem láthatta meg a napvilágot. De a megszületett gyermekek közül is minden második olyan családban él, mely a létminimum alatt tengődik, így már indulásból nincs esélyegyenlősége. Az öngyilkosságok aránya világszinten Magyarországon a legmagasabb. Csökken az átlagos életkor, a férfiak nem érik meg a 65 évet! Amellett, hogy a népesség elöregedése folytatódik, a kormányzatnak nincs népesedéspolitikája, családközpontú koncepciója, sőt, nincs meghatározott jövőképe sem. A demográfiai helyzet romlása napjainkra nemzeti létünk katasztrófájával fenyeget.

Krónikus zavarban van az egészségügyi ellátás, romlik a lakosság egészségi állapota. Minden tizedik ember alkoholista, terjed a drogok fogyasztása. Megromlottak a közerkölcsök, s nyomukban a közbiztonság is: a bűncselekmények száma, s ezzel együtt a polgárok fenyegetettsége is tíz év alatt a háromszorosára nőtt.

Azzal egyidejűleg, hogy a gazdasági, politikai és társadalmi élet különböző területeit átszövi a korrupció, közép és felső szinten a visszaélések többnyire büntetlenül maradnak, s ez súlyos akadálya az igazságos társadalmi viszonyok kialakulásának Magyarországon.

B) SZEMPONTOK, AJÁNLÁSOK

Elköteleződés a szegények mellett

Az egyház tanításából következően minden embernek különös szeretettel kell gondoskodnia a szegények, a hátrányos helyzetbe kerültek, az elnyomottak mérhetetlen tömegéről, akiknek túlélése és védelme csak másokra támaszkodva lehetséges. Tekintve, hogy a gazdagok saját védőbástyáikkal veszik körül magukat, és nem szorulnak támogatásra, az egyház ezért elsősorban azok mellé áll, akik önmaguk nem képesek érdekeiket, igényeiket kifejezni és megvédelmezni.

Az egyház társadalmi tanításának három alapelve

A társadalommal kapcsolatban az egyház három alapelvre tekint: a személyi méltóság, a szolidaritás és az önszerveződések tiszteletben tartásának egymással összefüggő elveire.

A személyi méltóság alapja az, hogy Isten az embert a „maga képére és hasonlatosságára" teremtette, ezért az emberi méltóság kijár mindenkinek, a társadalmilag elesetteknek is. Elfogadhatatlan különbséget tenni a „maguk hibájából" és az „önhibájukon kívül" peremre szorultak között.

A szolidaritás követelménye a szeretet parancsából származik, s egymás kölcsönös segítésére ösztönöz. A kölcsönösség eleve kizárja annak elfogadását, hogy egyesek a többiek kárára élősködjenek. Az egyén csak a közösség segítségével tud kibontakozni, tehát rászorul másokra, de magának is hozzá kell járulnia a közösség épüléséhez.

Az önszerveződések a társadalom különböző szintjein jelentkeznek, saját értékteremtő és értékmegőrző képességgel rendelkeznek, s ezeket tisz-

teletben kell tartani. Elfogadhatatlan az, hogy az egyén, a család vagy kisebb közösség által megvalósított értékeket a társadalom kisajátítsa, ugyanakkor az is elfogadhatatlan, hogy az egyén, a család vagy kisebb közösség a maga teendőit a társadalomra hárítsa át. Legyen a segítségadás erkölcsi feltétele, hogy önerejéből a rászoruló is mindent megtesz fölemelkedése érdekében.

Ha önszerveződés révén nem jönnek létre a társadalom egészének hosszú távú érdekeit szolgáló intézmények, az államnak kötelessége beavatkoznia a társadalmi folyamatokba úgy, hogy közben ne sértse az igazságosság és a méltányosság elvét.

Új életszemléletet kell meghonosítani, amely kezdeményező, szorgalmas és takarékos, tiszteli a többi embert, és közösséget vállal velük.

Felelősségvállalás és kezdeményezés

Az egyháznak kötelessége állást foglalnia minden olyan kérdésben, mely a tanításában gyökerező erkölcsi törvényekkel kapcsolatos. Ezért foglal állást a társadalmi igazságosság kérdésében, és vázol fel néhány közös gondolkodásra indító javaslatot.

A kormányzat és minden más intézmény tevőlegesen lépjen fel egyrészt az elszegényedés, másrészt a jogtalan vagyonszerzés ellen. Ne az egyén és a társadalom legyen egy öncélú gazdaság alárendeltje, hanem a gazdaság legyen alárendelve az egyén és az egész társadalom érdekeinek.

A társadalom közös javának kell tekinteni a lakosságot, ezen belül a családot és a gyermekeket. Oltalmazásukban és gondozásukban s az evvel járó költségek fedezésében a társadalom minden tagjának részt kell vállalnia, arányos megosztásban. A szociális segélyezés rendszerét úgy kell kialakítani, hogy az ne csupán a rászorulók túlélését, hanem azoknak talpraállását is biztosítsa.

Ne csak joga legyen mindenkinek a munkához, hanem biztosíttassék mindenkinek a munkalehetőség. A munkát meg kell becsülni, és mindenkinek becsülettel kell dolgozni.

Olyan társadalombiztosításra van szükség, mely garantálja minden réteg biztonságát, szociális védőhálót nyújtva az elesetteknek.

Az egyház a társadalom legfontosabb elemi sejtjének a családot tartja. A közhatalom tekintse feladatának, hogy elismeri, óvja és erősíti a házasságot és a családot.

Bár fontos az egyéni felebaráti szeretet gyakorlása, ez mégsem oldhatja meg a rászorulók hatalmas tömegeinek gondjait. A felebaráti szeretetnek intézményes, szervezett formát kell öltenie, s ennek megvalósítása legyen a közéletben és a politikában résztvevők kiemelt feladata.

Az egyház segítőkészen, de a keresztény erkölcsiség szempontjából kritikusan tekint az országban zajló folyamatokra, s a politikai és gazdasági élet visszásságainak láttán fölemeli szavát az igazságtalanság és a megkülönböztetés bármilyen formája ellen, elsősorban a legszegényebbek, a kitaszítottak, az elesettek védelmében. Erőihez képest maga is résztvesz a nehézségek csökkentésében, s egyben felhívja híveit, papjait, egyházi közösségeit, minden jóakaratú embert arra, hogy vállaljanak részt az áldozathozatalban.

(Folytatjuk)

GLORIA

Ära vare Gud i höjden
som har skapat människan och folken
som har givit land till folk på jorden
som har givit också oss ett land

Ära vare Gud i höjden
som har lett allt folk, däribland även oss,
till sin kunskap
och sin kärlek

Ära vare Gud i höjden
som har vakat över oss i sekler
som har välsignat oss och oavbrutet slagit oss
för att Han har velat göra oss rättfärdiga

Ära vare Gud i höjden
som har låtit oss falla sönder
som har låtit oss bära oket
som har låtit oss revoltera och kuvas

Ära vare den besegrade
för vilken Herren gör mirakel
och vilken Herren, när Han så vill,
upphöjer och förhärligar

Ära vare den besegrade
om han vill leva och - ehuru oförtjänt -
kan leva genom Guds nåd allena
och fattar Hans från höjden utsträckta hand

Ära vare Gud i höjden i evighet
Amen

Lapunk 96/4. számában már hírt adtunk Deák Csaba stockholmi zeneszerző Glória című – a millecentenárium és az 56-os forradalom 40. évfordulója tiszteletére írt és azóta bemutatott – kórusművéről, s közreadtuk annak magyar és latin szövegét. Méltányosnak tartjuk, hogy ugyancsak mi adjunk helyet a mű Ulf Fahlström tollából származó svéd fordításának is, mintegy búcsúzóul az 1956-os jubileumi évtől.

55 ÉVI SZÜNET UTÁN

ÚJBÓL VAN TEOLÓGIAI OKTATÁS A FELVIDÉKEN

Az első világháborút követően a Felvidék (a mai Szlovákia és Kárpátalja) leszakadt Magyarországról, s vele együtt a területén levő 400 református egyházközség is a maga 250 000 lelkével elszakadt a magyar egyháztól. A kényszerű helyzetben három új szervezeti egység született: a komáromi, a losonci és a kárpátaljai egyházkerület.

A leszakadás után még 450 tanítóval működő és mintegy 250 elemi iskolát magába tömörítő iskolahálózat utánpótlási gondjait a komáromi tanítóképző révén sikerült megoldani. 1925 szeptemberében Sörös Béla igazgató vezetésével megkezdte működését a losonci Református Teológiai Szeminárium is, a Szlovákiai Református Egyház saját lelkészképző intézete, mely 1939-ig működött, s amely a két világháború között a felvidéki magyar kisebbségnek egyetlen főiskolája volt. A szociális élet terén jelentős szerepet töltöttek be a minden egyházkerületben felállított diakóniai központok is, melyek többnyire árvaházakat működtettek. Amikor 1938-ban a Felvidék egy része, majd 1939-ben Kárpátalja visszakerült Magyarországhoz, az itteni református egyházközségek újból a magyar egyháztestületbe tagolódtak be, s ezzel egyidejűleg megszűnt a losonci lelkészképzés is. Komáromban viszont 1945-ig megmaradt a tanítóképzés. Miután a második világháborút követően a Felvidék, immár Kárpátalja nélkül, újból Csehszlovákia része lett, a kollektív bűnösséggel megbélyegzett és hazátlannak minősített magyar kisebbség egy részét Csehországba deportálták, más részét pedig – közöttük sok papot – kitelepítettek Magyarországra. Ezzel egyidejűleg megszüntették, illetve elvették az egyházi iskolákat is. A gyülekezetek teljes önállóságra szorultak: a papok fizetés nélkül, az özvegyek nyugdíj nélkül maradtak. 1949 után bár megszűnt a kitelepítés, az egyház újjáépülése már csak a kommunista rendszer adta keretek között vált lehetővé: 1953-ban a lévai zsinaton új egyházalkotmányt tették közzé. A lelkészképzés – immár cseh nyelven – ezentúl csak Prágában folyt, s ennek eredménye az is, hogy a szlovákiai református egyház jelenlegi 130 lelkészéből 80 Prágában végezte tanulmányait. Bár ott a hallgatók 30-50%- a magyar anyanyelvű volt, önálló tanszék felállításáról szó sem lehetett. A felvidéki egyháztestület összesen két tanerőt küldhetett Prágába, akik a magyar anyanyelvű diákok számára az úgynevezett speciális tantárgyakat: a hitvallástant, a magyar egyháztörténelmet és a szimbolikát oktatták. Mivel ezek a tanítók a cseh anyanyelvű oktatásban nem vettek részt, nem minősültek teljes értékű tanároknak. Az egyházi élet egyre inkább a templomok falai közé szorult, s a templomon kívüli szolgálatokat (hitoktatást, diakóniai munkát stb.) mint nemkívánatosakat, akadályozták. A heti egyetlen szolgálat mellett a papok csak dugva foglalkozhattak a gyermekek hitoktatásával, s a konfirmációra való felkészítés is akadozott. Ebben az állapotban érte meg a Szlovákiai Református Egyház 1989. november 17-ét, amikor a diákságnak az egész ország területére kiterjedő tüntetése a kommunista hatalom bukásához vezetett.

Negyven év agymosása után mindent újból kellett kezdeni. A zömében ateista képzésben részesült tanítók nem láthatták el az iskolai hitoktatás feladatát, ezért szükségessé vált a katekéta-képzés, melynek nyomán ma már közel 180 katekéta végezheti ezt a munkát. Az állami iskolákban a hitoktatás alternatív, azaz a diákok az etika és a hittan között választhatnak.

A felvidéki lelkészképzés újraindításához nagy mértékben hozzájárult az a tény, hogy Szlovákia 1993-ban elvált Csehországtól, s ezzel együtt a prágai fakultáson való tanulási lehetőség is megszűnt. Az 1990-től négy éven át működött komáromi távutas katekéta- és lévita-képző intézetben már kezdett körvonalazódni egy olyan önálló tanári kar, mellyel a teológiai oktatás beindítása is elképzelhetővé vált. 55 évi szünetelés után, 1994. október 9-én a komáromi református templomban ünnepélyes keretek között megnyílt a Calvin J. Teológiai Akadémia, mint az egykori losonci Teológiai Szeminárium jogutódja. Az 1994/95-ös tanévben első ízben indult meg a nappali tagozatú lelkészképzés, mely idén már a harmadik évfolyamot indíthatta. Az ünnepi inauguráció alkalmával 20 új teológiai hallgató és 12 teológiai professzor, docens, szaktanár és lektor tette le az esküt Peres Imre igazgató előtt. Az oktatás hat klasszikus osztású tanszék körül csoportosul: Ószövetség, Újszövetség, egyháztörténet, gyakorlati teológia, rendszeres teológia és religionisztika. 1996 őszétől a Teológia a nappali oktatás mellett esti tagozat indítását is tervbe vette.

Tanító Péter

Az intézet épületében 5 tanterem, egy 50 férőhelyes kollégium és egy 100 fős kapacitású konyha működik. Folyamatban van egy új könyvtárépület, valamint a tanárok szolgálati lakásainak építése. Mivel a Teológia állami támogatást nem élvez, mindezt önerőből, a gyülekezetek adakozó kedvéből és külföldi segítség révén lehet csak megvalósítani. Óriási terhet, havonta mintegy 10 ezer német márka kiadást jelentenek az üzemeltetési költségek is.

A teológiai intézet 10 szemeszteres (öt éves) egyházi főiskola jellegű állami elismertetése csak fokozatosan halad: a kultuszminisztériumi elismertetés után már folyamatban van a tanügyi elismertetés is, melynek egyelőre az az akadálya, hogy fakultást (jelen esetben teológiai fakultást) csak egy már meglevő egyetem keretén belül, vagy ahhoz való betagolódás által engedélyeznek. Ha ez sikerül, akkor a Teológia a jövőben állami támogatásra is számíthat.

A felvidéki református egyház lelkészhiánya egyelőre igen nagy: a 203 anyaegyházközségben és 102 filiában, azaz összesen 305 gyülekezetben (melyből mintegy félszáz szlovák vagy vegyes anyanyelvű), jelenleg 130 lelkész teljesít szolgálatot. A már meglevő és a nyugdíjazások nyomán még növekvő lelkészhiány pótlására évente legalább 15 frissen végzett lelkészre van szükség. A három évfolyamon jelenleg összesen 36 hallgató készül a lelkészi szolgálatra (ezeknek fele lány). Évfolyam csak úgy nyitható, ha arra legalább egy szlovák anyanyelvű hallgató is jelentkezik, így hát az oktatás két nyelven: részben magyarul, részben szlovákul folyik.

Az intézet diakóniai szolgálatot is ellát: egyelőre mintegy 15 nyugdíjasnak és rászorulónak biztosít naponta ingyenes étkezést. Fontos szerepet tölt be a 20 tagú énekkar is, mely istentiszteletek vagy ünnepségek alkalmával zenei és irodalmi műsorral gazdagítja a gyülekezetek életét.

A komáromi teológia diákjai hallják a feléjük is szóló igei buzdítást: „Igyekezzél, hogy Isten előtt becsületesen megállj, mint oly munkás, aki szégyent nem vall, aki helyesen hasogatja az igazságnak beszédét.” (2 Tim 2,15)

Tanító Péter
a komáromi Teológia harmadéves hallgatója

Szeretetszolgálat a tények tükrében

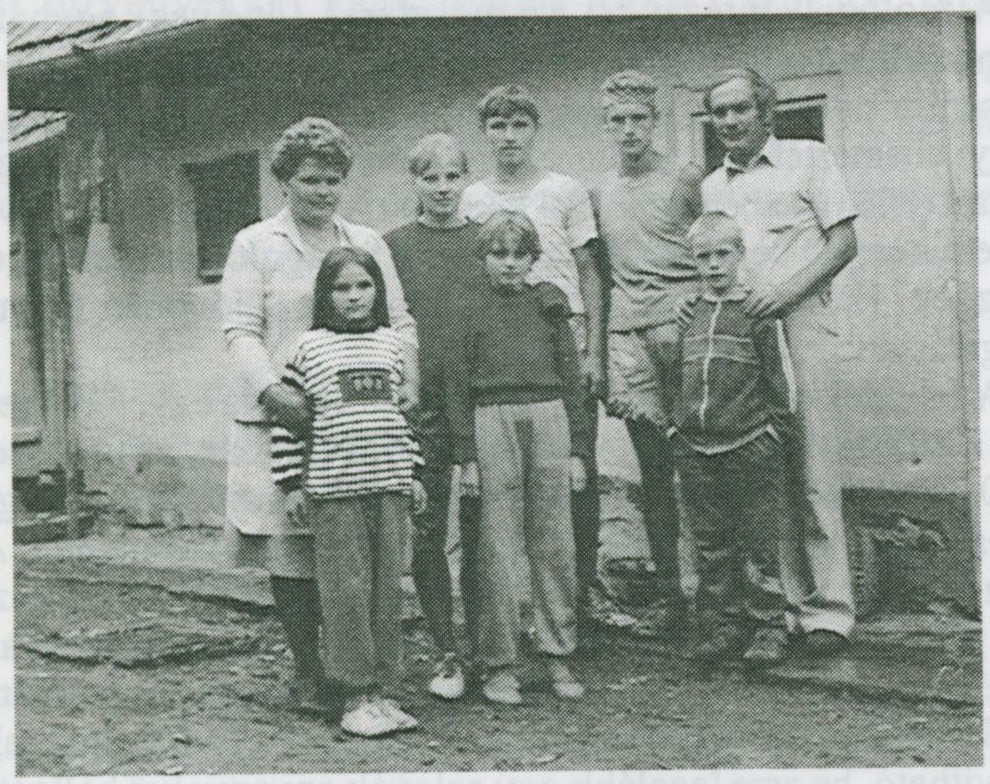
Stockholm gyülekezete György Géza és Róza tízgyermekes családját segíti. Idén 3000 koronát küldtek, karácsonyra további 2500 koronát szánnak nekik. Nagy hangsúlyt fektetnek a gyermekek taníttatására: az asztalosnak készülő László jól halad a mesterség elsajátításában. Feldőtő Sándor szeretetszolgálati felelős felkereste a családot; idei beszámolója még nem érkezett meg.

Västerås gyülekezete László József és Ágnes hatgyermekes családjának támogatását vállalta, de a presbitérium még nem választott szeretetszolgálati felelőst, s arról sincs tudomásunk, hogy a segítségadás mely formáját választották.

Malmö gyülekezete a nyárádmagyarósi Nagy Béla és Klára tízgyermekes családját igyekszik segíteni. A gyülekezet nemrégen megbízott szeretetszolgálati felelőse Farkas Csaba. Idén karácsonyra tervezik az első segélyösszeg elküldését.

Sölvesborg gyülekezete Csiszér János és Magda tízgyermekes családjának támogatását vállalta. A szeretetszolgálat felelőse, Molnár Gergely felkereste a családot és tartja a kapcsolatot velük. Az utóbbi hónapokban végzettekről még nincs információnk.

Göteborg gyülekezete a szászcsávási Kiss István és Magda hatgyermekes családját segíti. Idén Bálint Miklós szeretetszolgálati megbízott felkereste a családot és 2200 koronát adott át nekik. A családról készült fényképeket az őszi istentiszteleten mutatta be a gyülekezetnek.

Kiss István és Magda családja Szászcsávás
Bálint Miklós (Göteborg) felvétele

A helsingborgi gyülekezet a marosvásárhelyi Czirják István és Margit nyolcgyermekes családját karolja fel. A szeretetszolgálat felelőse, Szász Ilona idén karácsonyra eljuttatja a gyülekezet első, 700 koronás támogatását.

A ljungbyi gyülekezet becsülettel tett és tesz eleget vállalásának: Szász Attila és Ilona hatgyermekes családját idén Szeredai János kereste fel és adta át a gyülekezet 700 koronás ajándékát.

Borås-Jönköping gyülekezete a bonyhai Székely János és Gyöngyvér ötgyermekes családját évi 2000 koronával segíti. Thurman Zoltán presbiter felkereste a családot, videófelvételt készített róluk. Beszámolójából tudjuk, hogy a szülők a helybeli gyülekezetben harangozói ill. takarítási feladatokat látnak el, a gyermekek rendszeresen járnak hittanórára. Gondot jelent az egyik gyermek, Csongor Zsolt taníttatása, akit egy marosvásárhelyi magyar gimnáziumba szeretnének beiratni, de a költségeket a család nem tudja fizetni.

Halmstad és Katrineholm gyülekezete nemrégen alakult, ezért még nem tudják, mely család megsegítését vállalhatnák. Idén tudtuk meg, hogy az árkosi Tamás Sándor és Mária tizenkilenc gyermekes családja vár segítséget, ezért a két gyülekezet figyelmébe ezt a családot ajánljuk.

A Világszövetség Erdélyi Társasága a millecentenárium évében az erdélyi nagycsaládosok összeírását tűzte ki célul. A fent említett családok névsorát is tőlük kaptuk Fülöp G. Dénes, a marosvásárhelyi vártemplom lelkészének közvetítésével. A sokgyermekes családok támogatását a lelkész felesége irányítja és hangolja össze. Presbitereink valahányszor meglátogatják pártfogoltjaikat, mindig betérnek a Vártemplom egyházi hivatalába, ahol a pénzbeli segélyről hivatalos elismervényt kapnak. Elismerést jelentett az az emlékérem és emléklap is, melyet a magyar reformátusok harmadik világtalálkozójának marosvásárhelyi rendezvényeit követően gyülekezeteink kaptak szeretetszolgálati munkájukért. Az elismerés mindazoknak szól, akik önzetlen segítségükkel, ruha és pénzadományaikkal könnyíteni igyekeztek a rászorulók sorsán.

Kiegészítésül ide kívánkozik az is, hogy a világtalálkozón résztvevő svédországi küldöttség a házigazdák vendégszeretetét viszonzó – összesen többezer koronányi – adományait Biharban, Kolozsváron, Zsobokon, Marosvásárhelyen és Illyefalván a szeretetszolgálat illetve e célt szolgáló intézmények javára hagyta.

Kovásznay Ádám
a Szeretetszolgálat országos felelőse

A marosvásárhelyi vártemplomban mondott beszédében gyülekezeteink lelkésze röviden ismertette a svédországi szeretetszolgálat eddigi munkáját, s a számos országból egybesereglett küldöttekhez – elsősorban a nyugati országokban élőkhöz – többek között így szólt: *„Ez a kezdet üzenetet hordoz magában: Istennek különösen nagy ajándéka az a lehetőség, ami a Ti kezetekben, ami a mi kezünkben van. Amennyiben Istennek eme ajándékával, lehetőségeinkkel nem élünk, s azokat elpazaroljuk, — bűnt követünk el, s hasonlóak leszünk ahhoz a sáfárhoz, aki nem tudott élni a rábízott javakkal... Szeretnénk, ha a legközelebbi találkozónkon minden egyes nyugati gyülekezet beszámolhatna arról, melyik sokgyermekes család felkarolását, hosszútávú megsegítését és gondozását vállalta el. Az is elképzelhető – amint erre már van példa –, hogy egy-egy tehetősebb személy egymaga gondoskodjon egy család felkarolásáról, gyermekei sorsának követéséről mindaddig, míg azok önállóan talpon nem tudnak maradni."*

Azt, hogy e felhívást az érintettek meghallották-e, a következő hónapokban és években a tettek igazolják majd.

Hazádnak rendületlenül...

volt a címe a Stockholmi Magyar Ökumenikus Önképzőkör idei nyári táborának, amelyet a honfoglalás millecentenáriumának, a pannonhalmi iskolaalapítás ezeréves és az 1956-os forradalom negyvenedik évfordulója jegyében rendeztünk meg. Az idén 6 országból 51 táborozó gyűlt össze ünnepelni, táborozni, kikapcsolódni, meghallgatni egymást és a felkért előadókat, beszélgetni közös dolgainkról. A tábor gazdag és intenzív programját a rossz idő sem tudta megzavarni, sőt most, hogy nem csábított a Tolken tó és a nyári sportok, minden időnket szellemi és lelki gyarapodásra, no meg pihenésre fordítottuk. Vendégelőadóink: Albert Zsuzsa, Albert Gábor, Bodor Ádám, Tófalvi Zoltán, éppúgy mint hazai előadóink: Szente Imre, Tóth Károly Antal, Bihari Szabolcs és Kovács László Béla beváltották a hozzájuk fűzött reményeinket, s a képzőművészek: Bodor Anikó és Rozsnyay Béla grafika, illetve ékszer- és kisszobor kiállítása talán még a korábbi találkozókénál is színvonalasabb volt – előadóművészeink: Mokos Imre és Magda, valamint Dejan Florica Ágnes házi és templomi koncertjei pedig feltették a koronát műsorainkra.

A tábor lelki arculatának fontos tartozékai voltak a nagy és kis csoportokban való beszélgetések, az éneklések, az együttlétek, a reggeli áhítatok, Cseri Kálmán hangszalagról délutánonként megszólaló evangélizációs sorozata, valamint a vasárnapi istentisztelet, amelyet Molnár-Veress Pál lelkész tartott. Mokos Imre vezetésével megtanultuk a magyar reformátusok harmadik világtalálkozójának *Hatalmas Isten* kezdetű himnuszát is.

A játék és kacagás táboraink fontos és nélkülözhetetlen kelléke. A vidám hangulatot a *Liliomfi* színielőadás (a Blénessy házaspár rendezésében és közreműködésével) és Szentkirályi Csaga stílusparódiája:*A Tånga-körzet* „törte meg" és változtatta harsogó jókedvre és hahotára.

Szép volt és jó volt. Köszönjük a Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek Egyháztanácsának és a Svédországi Magyarok Országos Szövetségének anyagi és erkölcsi támogatását, és köszönjük minden kedves táborozónknak a hozzájárulást.

Nagy gondunk a tábor jövője. Úgy érezzük, minél előbb át kell adnunk a stafétabotot a tapasztalatokkal együtt a fiatalabbaknak. Jövőre, a tizedik táborunk lenne az az alkalom, amelyet együtt szeretnénk megrendezni a tábor jövendőbeli vezetőivel.

Ványky Anikó

KONFIRMÁCIÓ 1997-BEN

A jövő évi konfirmációs oktatás mielőbbi megkezdése érdekében kérjük a szülőket, hogy 1997. január 15-ig jelezzék gyermekeik konfirmációs szándékát. Az oktatást – a jelentkezők számának függvényében – körzetenként szervezzük meg, s tervünk szerint húsvét nagyhetében (az iskolai szünidő alatt), március 24–27-e között Tångagärdén közös konfirmációs felkészítő tábort is tartunk.

Az 1997-es konfirmációra elsősorban az 1982–1983-ban született, a jövő évben 14-ik életévüket betöltő ifjainkat várjuk, de mindazokat is, akik bár korábban születtek, valamilyen oknál fogva eddig még nem konfirmáltak.

Jelentkezni levélben vagy telefonon lehet a lelkészi hivatalban:
Vintrosagatan 17/1, 124 73 BANDHAGEN, Telefon: 08-86 36 39.

új Kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek lapja– Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning – Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik kéthavonta – évi 6 szám
(Utkommer varannan månad – 6 nr per år)

Årgång IV. évfolyam
Nummer 6. szám
December 1996 december

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)

Veress Zoltán

Szerkesztők (Redaktörer)

Molnár-Veress Pál
Szentkirályi Csaga, Sántha Ferenc,
Layout:
Molnár-Veress Mária Magdaléna

Szerkesztőség (Redaktion)
Vintrosagatan 17/1,
S-124 73 Bandhagen (Stockholm)
Telefon/Fax: +46 – (0)8 - 86 36 39

Nyomda (Tryckeri)
Ekonomi-Print AB
113 23 Stockholm –Dalagatan 31
Telefon/Fax: +46 – (0)8 - 33 29 90 /33 47 62

Felelős vezető (Chef)
Alexander Jenssen

Példányszám (Upplaga)
2000

Gyülekezeti tagjaink a lapot térítésmentesen kapják. (Församlingsmedlemmar får tidningen gratis.)

Adományt a lapkiadás céljára köszönettel fogadunk az alábbi számlaszámra (Gåvor till utgivning emottages med tacksamhet på följande postgironummer)

Ungerska Protestantiska Samfundet

Postgiro 602047-3

Norvégiai terjesztőnk:
HORVÁTI GYÖRGY
N–1353 BAERUMS VERK
Nedre Toppenhaug 9
Tel +47 – 67 56 21 05

Finnországi terjesztőnk:
LUKÁCSFY KRISTÓF
FIN–00430 HELSINKI
Perhekunnantie 26 I 62
Tel +358 – (0)9 – 53 73 14

Észtországi terjesztőnk:
TALUR KATALIN
EE–0035 TALLINN
Järveotsa tee 41-21
Tel +37 – (0)2 – 659 03 32

A Kárpát-medence országaiban terjesztőnk:
KÁSZONI K. JÓZSEF
H–1092 BUDAPEST
Hőgyes Endre utca 3, III. em. 4.
Tel +36 – (06)1 – 217 61 71

Módy Jenő

Karácsonyi fohász

Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben,
rétekben, völgyekben, hegyekben,
fakadó s áradó vizekben,
dobogó emberi szívekben,
a léted megszentelt nevében,
hatalmad irgalmas kezében,
országod jövendő házában,
erődnek teremtő lázában,
békében, sóban és kenyérben,
a múló időben, a térben,
vétkünket elnéző kedvedben,
igédet követő emberben,
elbukó kísértő ármányban,
gonosztól szabadult árvákban,
legyen hát mind Tiéd a bőség,
az Ország, Hatalom, Dicsőség,
lobogjon szívünkben, vérünkben,
az egész esendő létünkben,
váljanak könnyeink örömmé,
maradj és légy velünk, örökké,
ámen.

Szent Kristóf (Ifj. Feszt László illusztrációja)

19 97

JANUÁR

			Protestáns istentisztelet			Római katolikus szetmise		
ELSŐ HÉTVÉGE	4	szb	11.00 LJUNGBY 18.00 SÖLVESBORG					
	5	vas	17.00 MALMÖ			16.30	GÖTEBORG	
MÁSODIK HÉTVÉGE	11	szb	13.00 HALMSTAD 17.00 HELSINGBORG			14.00	VÄSTERÅS	
	12	vas	11.00 TÅNGAGÅRDE 17.00 GÖTEBORG			12.30	STOCKHOLM	
HARMADIK HÉTVÉGE	18	szb				11.30	LUND	
						15.30	MALMÖ	
	19	vas				17.00	HELSINGBORG	
NEGYEDIK HÉTVÉGE	25	szb	11.00 KATRINEHOLM 16.00 ESKILSTUNA			13.00 18.00	VETLANDA LJUNGBY	
	26	vas	11.00 VÄSTERÅS 17.00 STOCKHOLM			11.00 15.00	OLOFSTRÖM HALMSTAD	

FEBRUÁR

			Protestáns istentisztelet			Római katolikus szetmise		
ELSŐ HÉTVÉGE	1	szb	11.00 LJUNGBY 18.00 SÖLVESBORG			16.30	JÖNKÖPING	
	2	vas	17.00 MALMÖ			16.30	GÖTEBORG	
MÁSODIK HÉTVÉGE	7	ptk	18.30 JÖNKÖPING					
	8	szb	13.00 HALMSTAD 17.00 HELSINGBORG			14.00 18.00	VÄSTERÅS UPPSALA	
	9	vas	17.00 GÖTEBORG			12.30	STOCKHOLM	
HARMADIK HÉTVÉGE	15	szb	TÅNGAGÅRDE		Országos presbiteri konferencia	11.30 15.30	LUND MALMÖ	
	16	vas	11.00 TÅNGAGÅRDE	úrv.		17.00	HELSINGBORG	
NEGYEDIK HÉTVÉGE	22	szb	15.00 OSLO			13.00 16.00 18.00	VETLANDA VÄXJÖ LJUNGBY	
	23	vas	11.00 VÄSTERÅS 17.00 STOCKHOLM			11.00 15.00	OLOFSTRÖM HALMSTAD	

MÁRCIUS

			Protestáns istentisztelet			Római katolikus szetmise		
ELSŐ HÉTVÉGE	1	szb	11.00 LJUNGBY 18.00 SÖLVESBORG			10.00 16.30	BORÅS JÖNKÖPING	
	2	vas	17.00 MALMÖ			16.30	GÖTEBORG	
MÁSODIK HÉTVÉGE	7	ptk	17.00 HELSINGBORG					
	8	szb	13.00 HALMSTAD			15.30	UPPSALA	
	9	vas	11.00 TÅNGAGÅRDE 17.00 GÖTEBORG			12.30 16.00	STOCKHOLM SÖDERTÄLJE	
HARMADIK HÉTVÉGE	15	szb	13.00 HELSINKI	úrv.	1848.márc.15.	11.30 15.30	LUND MALMÖ	1848.márc.15.
	16	vas	13.00 TALLINN	úrv.		17.00	HELSINGBORG	
NEGYEDIK HÉTVÉGE	22	szb				13.00 16.00 18.00	VETLANDA VÄXJÖ LJUNGBY	
	23	vas				11.00 15.00	OLOFSTRÖM HALMSTAD	
Nagyhét			TÅNGAGÅRDE 24-e hétfőtől 27-e csütörtökig		Konfirmációs felkészítő tábor			
ÖTÖDIK HÉTVÉGE	29	szb						
	30	vas	11.00 VÄSTERÅS 17.00 STOCKHOLM	úrv. úrv.	Húsvét 1.	14.30	GÖTEBORG	Húsvét 1.
	31	hfő	11.00 KATRINEHOLM 16.00 ESKILSTUNA	úrv. úrv.	Húsvét 2.			Húsvét 2.

ÁPRILIS

			Protestáns istentisztelet			Római katolikus szetmise		
ELSŐ HÉTVÉGE	5	szb	11.00 LJUNGBY 18.00 SÖLVESBORG	úrv. úrv.		10.00 16.30	BORÅS JÖNKÖPING	
	6	vas	17.00 MALMÖ	úrv.		16.30	GÖTEBORG	
MÁSODIK HÉTVÉGE	11	ptk	18.30 JÖNKÖPING	úrv.				
	12	szb	13.00 HALMSTAD 17.00 HELSINGBORG	úrv. úrv.		11.30	VÄSTERÅS	
	13	vas	11.00 TÅNGAGÅRDE 17.00 GÖTEBORG	úrv. úrv.		12.30 16.00	STOCKHOLM SÖDERTÄLJE	
HARMADIK HÉTVÉGE	19	szb				11.30 15.30	LUND MALMÖ	
	20	vas				17.00	HELSINGBORG	
NEGYEDIK HÉTVÉGE	26	szb	15.00 OSLO	úrv.		13.00 16.00 18.00	VETLANDA VÄXJÖ LJUNGBY	
	27	vas	11.00 VÄSTERÅS 17.00 STOCKHOLM			11.00 15.00	OLOFSTRÖM HALMSTAD	

MÁJUS

			Protestáns istentisztelet			Római katolikus szetmise		
ELSŐ HÉTVÉGE	3	szb	11.00 LJUNGBY 18.00 SÖLVESBORG			10.00 16.30	BORÅS JÖNKÖPING	
	4	vas	17.00 MALMÖ			16.30	GÖTEBORG	
	8	cst			Mennybemen.			
MÁSODIK HÉTVÉGE	10	szb	13.00 HALMSTAD 17.00 HELSINGBORG			15.30	UPPSALA	
	11	vas	17.00 GÖTEBORG			12.30 16.00	STOCKHOLM SÖDERTÄLJE	
HARMADIK HÉTVÉGE	17	szb	TÅNGAGÅRDE		Egyháztanács értekezlete	11.30 15.30	LUND MALMÖ	
	18	vas	11.00 TÅNGAGÅRDE	úrv.	Pünkösd 1. Konfirmáció	17.00	HELSINGBORG	Pünkösd 1.
	19	hfő			Pünkösd 2.			Pünkösd 2.
NEGYEDIK HÉTVÉGE	24	szb	11.00 KATRINEHOLM 16.00 ESKILSTUNA	úrv. úrv.		13.00 16.00 18.00	VETLANDA VÄXJÖ LJUNGBY	
	25	vas	11.00 VÄSTERÅS 17.00 STOCKHOLM	úrv. úrv.		11.00 15.00	OLOFSTRÖM HALMSTAD	
CSONKA HÉTVÉGE	31	szb						

JÚNIUS

			Protestáns istentisztelet			Római katolikus szetmise		
CSONKA HÉTVÉGE	1	vas						
ELSŐ HÉTVÉGE	7	szb	11.00 LJUNGBY 18.00 SÖLVESBORG	úrv. úrv.		10.00 16.30	BORÅS JÖNKÖPING	
	8	vas	17.00 MALMÖ	úrv.		16.30	GÖTEBORG	
MÁSODIK HÉTVÉGE	13	ptk	18.30 JÖNKÖPING	úrv.				
	14	szb	13.00 HALMSTAD 17.00 HELSINGBORG	úrv. úrv.		11.30	VÄSTERÅS	
	15	vas	11.00 TÅNGAGÅRDE 17.00 GÖTEBORG	úrv. úrv.		12.30 16.00	STOCKHOLM SÖDERTÄLJE	
HARMADIK HÉTVÉGE	21	szb	15.00 OSLO	úrv.		11.30 15.30	LUND MALMÖ	
	22	vas	11.00 VÄSTERÅS 17.00 STOCKHOLM			17.00	HELSINGBORG	
NEGYEDIK HÉTVÉGE	28	szb	TÅNGAGÅRDE		Ökumenikus Önképzőkör Nyári Tábora június 28-tól július 5-ig	13.00 16.00 18.00	VETLANDA VÄXJÖ LJUNGBY	
	29	vas	11.00			11.00 15.00	OLOFSTRÖM HALMSTAD	

XC.

Moſes alkolmatoſságot veuen az embereknec nyomorult állapattyokból, könyörög hogy az Iſten taniraſabol ertheſsec meg az emberec az ő nyomorult állapattyokat. Az vran azon könyörög hogy az Iſten ő reáioc ne haragodgyec, és ez nyomoruſságokban vigaztallya, és azokbol meg fabaditſa, &c.

1 WRam te mi nékünc hayłokunc vóltál minden időben.

2 Mineċ elötte az hegyec lennénec és formáltatnéc az föld, és ez világ, öröktöl fogua mind öröckére vagy Iſten.

3 Ki az embert ſemmiué téſied: és ezt mondod, tęrietec (az földbe) embereknec fiai.

4 Mert az ezer ezrendö te előtted mint az tegnapi nap, melly el múlt, és az étzakának negyed réſie.

5 El ragadod öket mint egy ár vízzel: ollyanoc mint az álom: mint az fü, melly hirtelen meg ſárád.

6 Melly reggel virágzic és eſtué re el változic: ki vágattatic és meg ſárad.

7 Azért meg eméztetünc az te haragod miatt, és az te búſúlásod miatt megromlunc.

8 Mert az mi álnokſáginkat elödbe vetetted: és az mi titkos bünеinket az te ortzádnac világa eleibe.

9 Annac okaért minden mi napinc el múlnac az te haragod miatt: meg eméztyüc az mi ezтendeinket mint az beſiédet.

10 Az mi eztendeinknec napiai hetuen eztendö, vagy mennél fellyeb nyóltzuan eztendö: és azoknac ſiinte az iauais nyomoruſág és fáradſág, melly mikor el múlic, el repölönc.

11 Ki tudhattya az te haragodnac ereiét: és az te félelmed ſierint az te haragodat?

12 Tanits meg minket hogy tudhaſsuc meg az mi napinknac ſiámát: hogy iárhaſsunc bölts ſiuel.

13 Tęry hozzánc WRam: meddig léſien az te haragod? és légy kegyelmes az te ſiólgaid hoz.

14 Tölts bę minket az te ió voltoddal minden napon, hogy énekellyünc és vigadgyunc minden mi időnkben.

15 Vidamits meg minket az mi nyomoruſáginknac napiai után, és az eztendöc után, mellyekben láttunc nyomoruſágot.

16 Láttaſséc meg az te ſiólgaidban az te czuda dolgod, és az te diczöſéged azoknac fiaiban.

17 Es légyen az mi WRrunknac Iſtenönknec ſiépſége mi raytunc, az mi kezeinknec (mondom) czelekedetit erösits meg.

A 90. ZSOLTÁR Károli Gáspár Vizsolyban, 1590-ben megjelent első teljes magyar nyelvű Bibliájának reprint kiadása alapján.